

Στέφανος Τηλικίδης

Ισόβια στράτευση

Ποίηση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Ελυτρο

Θεσσαλονίκη 1998

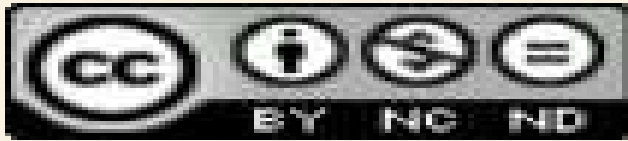
Στέφανος Τηλικίδης

Ισόβια Στράτευση

Ποίηση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΥΤΡΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1998

Επικοινωνία : htilikidou@gmail.com

Το έργο αυτό διατίθεται με άδεια Creative Commons
Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-
Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές. Για να δείτε ένα αντίγραφο
αυτής της άδειας, επισκεφθείτε το
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> ή στείλετε
επιστολή στο Creative Commons,
PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Επιμέλεια: Δημήτρης Κοσμάς
Εξώφυλλο: «Το παιδί με το περιστέρι» του Πικάσσο

© Χάιδω Τηλικίδου

ISBN 960-7624-13-0

Εκδόσεις Έλυτρο
Δελφών 104 - 546 43 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 861.225 - Fax: 281.984

Έργα του ιδίου:

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΟΤΙΒΑ, *Ποίηση*, 1953

ΓΙΑ ΤΗ ΧΙΛΙΑΚΡΙΒΗ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ,
(τραγούδια της σκλαβιάς και της αντίστασης), *Ποίηση*,
Α' έκδοση, 1956, Β' έκδοση 1973

ΖΗΣΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ, *Τραγωδία*, 1957

ΠΟΙΟΣ ΕΚΛΕΨΕ ΤΟΥΣ ΟΙΚΤΙΡΜΟΥΣ ΜΑΣ,
Θέατρο πρόζας, 1966

ΤΟ ΕΙΔΩΛΟ ΤΟΥ ΚΥΚΛΩΠΑ, *Διηγήματα*,
Α' έκδοση 1967, Β' έκδοση 1996

ΕΙΡΗΝΗ ΠΛΗΓΗ ΜΟΥ, *Ποίηση*, 1972

ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ, *Ποίηση*, 1974

ΣΤΑΛΑΧΤΙΤΕΣ ΑΠΟ ΔΑΚΡΥ, *Ποίηση*, 1979

ΓΡΗΓΟΡΕΙΤΕ..., *Ποίηση*, 1982

ΕΙΡΗΝΙΣΤΙΚΑ, *Ποίηση*, 1985

ΣΤ' ΑΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΩΠΑ, *Διηγήματα*, 1996

Μερικές απόψεις για τελευταία έργα του Στέφανου Τηλικίδη

«...Η απλή ποιητική σου έκφραση με την εκρηκτική ειλικρίνεια, περνάει την καρδιά σαν κοφτερό μαχαίρι. Στο «Γρηγορείτε...» όπου φαίνεται πόσο, κι έξω και μέσα, ζεις τα πολιτικά γεγονότα, πόσο άμεσα και ασθμαίνοντας επιζητάς να μεταδώσεις το σφηνμό τους, που με κάνεις να σε βλέπω ακλόνητο φρουρό του ανθρώπου, όπου γης...

Το ιστορικό στοιχείο που χρησιμοποιείς με σύγχρονο ρεαλιστικό λόγο, δίνει μια διαχρονική διάσταση στην απτότητα αγωνιστική σου ποίηση...»

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ - ΠΑΠΑ
συγγραφέας (1983)

«...Αντιπολεμική, ρωμαλέα και βαθύτατα ανθρώπινη είναι η ποίηση του Στ. Τηλικίδη από τη Θεσσαλονίκη. Ποίηση πλατιάς ανάσας, που στέκεται στην κόψη των καιρών κι αγκαλιάζει την οικονόμη... Η έγνοιά του, η αγάπη κι ο πόνος, κυρίως εκδηλώνεται για τα παιδιά. Για όλου του κόσμο τα παιδιά, τα αθώα αυτά θύματα, τις ελπίδες του μέλλοντος, τα «Χερουβείμ» -όπως τα αποκαλεί- του κόσμου. Οι στίχοι του αναταράζουν την ψυχή με τις μεγάλες αλήθειες, τη δύναμη του λόγου, την επιγραμματική διατύπωση και τη σαφήνεια. μακριά από τα νεφελώματα και τους γρίφους της δήθεν μοντέρνας βαθυστόχαστης ποίησης...»

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ
ποιήτρια
Εφημερίδα ΧΑΡΑΥΓΗ Κύπρου (1983)

«...Είστε ένας ποιητής μ' ευγένεια ψυχική και επίγνωση του χρέους σας, που στέκεται κοντά στον Άνθρωπο σ' αυτές τις τόσο δύσκολες και άγριες μέρες που περνάει...»

ΚΩΣΤΑΣ ΠΗΓΑΔΙΩΤΗΣ
ποιητής (1986)

«...Σας θαυμάζω που μια ζωή ολόκληρη μένετε όρθιος στο μετερίζι. Τέτοια ακλόνητη πίστη δεν είναι συνηθισμένο φαινόμενο, προ πάντων στον καιρό μας...»

Μ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ
Καθηγητής Φιλοσοφικής Σχολής
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (1985)

«...Ύμνος στην ειρήνη είναι η συλλογή των τραγουδιών σας («Ειρηνικά»), όπου κυριαρχεί το μήνυμα της παγκόσμιας συναδέλφωσης και προσέγγισης. Τον χάρηκα ιδιαίτερα τούτον τον ύμνο. Περνάει ζωντανά μέσα από το καμίνι της αληθινής και της σύγχρονης ποίησης...»

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Περιοδικό ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ (1986)

«...Ποιητής της ειρήνης και της αδελφοσύνης είναι ασφαλώς ο Στέφανος Τηλικίδης. Τον γνώρισα σαν φλογερό υπερασπιστή των καταπιεσμένων και της ελευθερίας του να ζούμε ειρηνικά... Ναι το λέω και το φωνάζω. Τέτοιο μήνυμα πρέπει ν' ακουστεί, τέτοιο μήνυμα πρέπει να μεταφερθεί από το περιστέρι της ειρήνης στους λαούς όλου του κόσμου, για να καταλάβουν πως όταν ένα παιδί σκοτώνεται, είναι η ζωή που ορφανεύει...»

GASTON HENRY AUFRERE

Homme De Lettres

Dunkerque (1986)

«...Κρουτάλλινη η σκέψη του, αλλά και η τεχνική του. Ουσιαστική, μαχόμενη, μ' ευρύτατους ορίζοντες και ψηλούς στόχους. Ανιχνεύει τους παλμούς της λαϊκής, της πανανθρώπινης καρδιάς και ντύνει τους στίχους του με καθημερινές λέξεις που ακούγονται δίπλα μας ή που βρίσκονται μέσα στα δημοτικά μας τραγούδια. Λέξεις που δίνουν το ψυχικό μεγαλείο, την αντρείοσύνη, την ομορφιά, την αδελφοσύνη και την πίστη. Πολύ συχνά οι στίχοι του δίνονται με τους πολυσύλλαβους της λαϊκής μας ποίησης, έχουν το ίδιο μ' εκείνους μεγαλείο, έτσι που, δίχως την υπογραφή του, να τους θεωρούμε από τα καλύτερα δημοτικά μας τραγούδια...»

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΤΑΦΥΛΑΣ

Περιοδικό ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΕΣΤΙΑ (1985)

«...Ήταν ένας υπέροχος δημιουργός και, πράγμα σπάνιο για την εποχή μας, μορφή φωτεινή, ελεύθερη, φιλειρηνική και ιδεαλιστική της ανεπανάληπτης, αντιστασιακής και ουμανιστικής γενιάς μας...»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΦΤΑΝΤΖΗΣ

συγγραφέας (1997)

«...Υπήρξε ένας μάστορας του λόγου και το έργο του θ' αντέξει, σίγουρα, στο χρόνο. Απόλαυσα ξανά στη γραφή του το ύφος και την ευφυΐα του...»

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΚΑΡΤΕΡ

συγγραφέας (1997)

«...Στέκει ως έντιμος ποιητής, δίπλα στον νέον άνθρωπο - το παιδί! Είναι ένας διαχρονικός οδηγητής, που μας έμαθε να συλλαβίζουμε σωστά την Ειρήνη του Κόσμου και μας άνοιξε ουμανιστικές σιράτες, για τη μελλούμενη πορεία μας...»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΣ

συγγραφέας (1997)

«...Όμως, κι αν ο ξεμοναχιασμένος ποιητής, ο «πείσμων κωδωνοκρούστης» της αφύπνισης έφηνγε, κι αν οι καμπανιές των στίχων του σε τοπία νεκρωμένων συνειδήσεων ηχούν, η θυσία του στο ολοκαύτωμα του Χρέους δεν πάει χαμένη. Το έργο του θα παραμείνει ιστορική μαρτυρία, για να καταδείχνει στους μεταγενέστερους λογογράφους και ποιητές, όταν θα ορθοποδήσει ξανά η σκέψη του ανθρώπου στα δύο της πόδια, πως υπήρξαν σε χαλεπούς καιρούς «μαζικής παραφροσύνης» και αντρειωμένοι, ξεμοναχιασμένοι ποιητές. Που πορεύτηκαν στο βίο τους χωρίς την τέχνη και την πένα τους να προδώσουν, που έθεσαν αυτήν στην υπηρεσία του ανθρώπου και στο δικαίωμά του στη Ζωή και στο Χαμόγελο.

Που έζησαν - κι έγραψαν - με τόλμη, αξιοπρέπεια κι ευγένεια ακριβή...»

ΑΡΓΥΡΗΣ ΛΙΟΛΙΟΣ

ποιητής

Εφημερίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ-ΒΕΡΟΙΑ (1995)

Συστάσεις

Παιδί,
Στρατεύτηκα στην υπόθεση της «ειρήνης»
Και γέρασα,
Δίχως ν' αποστρατευτώ
(1987)

Ευθύνη

*Φορτωμένοι τους ώριμους καρπούς των στοχασμών μας
Πορευόμαστε προς τον αναγκασμένο άνθρωπο
- Που πάντα καρτερά στα περιγιάλια της οδύνης -
Για να τον ανεβάσουμε στους λουλουδότοπους της ελπίδας.
Άμποτες, αδερφέ μου
Να μη γονατίσουμε
Μεσοστρατίς.*

Αν όλοι

*Αν όλοι μας, αδερφέ μου ποιητή,
Πασκίζαμε για τ' «αριστουργήματά» μας,
Αφύλαχτη θ' αφήναμε την «Κερκόπορτα» της ζωής,
Και θα ορίζανε, λεύτερα, τα σίφη
Των εμπόρων του αιμάτου.*

Αφορισμοί

*Κι ήσαν οι καιροί
Των αφορισμών.
Αν δεν είσαι στοιχημένος
Στις φάλαγγες των σταυροφόρων της Ειρήνης,
Λογιέσ' εχθρός
Της πατρίδας - Γης.*

Ολέθρια πορεία

*Ο άνθρωπος πορεύτηκε,
Μυριάδες μυριάδων βήματα,
Πάνω στη Γη.*

Πορείες, ...

Οδύνης,

Δακρύων,

Θρήνων,

Οδυρμών.

Μα τώρα κοντοζύγωσε πια στο... τέρας του.

...Στον πυρηνικό όλεθρο.

Παραλείψεις

*Ό,τι πιότερο
Μου ματώνει την καρδιά,
Δεν είναι οι «πράξεις»
Των εμπόρων του πολέμου,
Παρά οι «παραλείψεις»
Των θυμάτων τους.*

Απουσία

Με πήρες από το χέρι, ποιητή της «ενδοσκόπησης»
Και με σιργιάνισες, αλαφροπατώντας σαν κλέφτης,
Στα πιο σκοτεινά «αδιέξοδα» της ψυχής του ανθρώπου.
Όμως εγώ,
- Ξεστρατισμένος από τους χώρους της ανθρώπινης απόγνωσης, -
Στιγμή δεν έπαψα να θυμούμαι,
Τ' ολοκαύτωμα των Νταχάου και των Άουσβιτς,
Το δαιμονικό μανιτάρι της Χιροσίμα,
Τον ξέψυχο θρήνο των μελλοθάνατων Χερουβείμ της Αφρικής.
Και σημείωσα,
Την απουσία σου.

Στοχάσου

Τούτους τους δίσεχτους καιρούς
Που μηνούνε την πυρηνική συντέλεια,
Δε μας χρειάζεται η ποίηση της «ουσίας»,
Μας χρειάζεται η ουσία της «κραυγής».
Στοχάσου το, αδερφέ μου ποιητή,

Θα το καταλάβεις.

Το χρέος

Σε τούτα τα μικρά Χερουβείμ - τα σπλάχνα σας -
Που σφίγγετε στις ζεστές αγκαλιές σας
Δε χρωστάτε μονάχα
Την αμβροσία των κόρφων σας
Και το νέκταρ των φιλιών σας.
Χρωστάτε και τον όρκο
Πως δε θα τα παραδώσετε στους εμπόρους του πολέμου,
Όταν σας τα ζητήσουν
Για τα καζάντια τους.

Συνέπειες

Η λειψή έγνοια σου, για την ειρήνη, αδερφέ μου,
Θα 'χει συνέπειες για σε - κι ίσως βαριές - να το θυμάσαι.
Τι τ' άνθη του κακού, στα καρπερά λιβάδια της δε φνούνται.
Μόνο στης Κόλασης τα χώματα, τα χέρσα, ούτε,
Σποριάς, ο έμπορας του αιμάτου καζαντίζει,
Κορφολογώντας τη ζωή, δική μου και δική σου.

Απουσίες

Όταν εσύ απουσιάζεις
Από τις φάλαγγες της ειρήνης,
Όταν εγώ απουσιάζω
Από τις φάλαγγες της ειρήνης,
Όταν εμείς απουσιάζουμε,
Από τις φάλαγγες της ειρήνης,
Τ' αθάνα μικρά «Χερουβείμ» του ανθρώπου,
Δρέμουνε, κλαίοντας «γοερά»,
Ανάμεσα στα φλεγόμενα «ερείπια της ζωής».

Λιποταξία

Αν έγγραψες και «κάποιο»
'Η «κάποια» ποιήματα για την ειρήνη
Κι αναμέρισες,
Επειδή πίστεψες,
Πως ανταποκρίθηκες στο χρέος σου,
Είσαι λιποτάκτης.
Η στράτευση στην υπόθεση της ειρήνης,
Είναι εθελοντική, αμί και ισόβια.

Αντίρρηση

Ναι.

«Τούτο εστί το σώμα μου»

Που δεν το προσφέρω «προς βρώσιν»

Και «τούτο εστί το αίμα μου»,

Που δεν το κερνώ «προς πόσιν»,

Στα σαρκοβόρα θεριά,

Τους εμπόρους του πολέμου.

Πεποίθηση

*Πάνω στ' αμόνι της οργής μας,
Με τη σιδερένια γροθιά της απόφασης,
Θα συντρίψουμε το σαρκοβόρο θεριό,
Τον έμπορα του πολέμου.*

Όταν εσύ...

Όταν εσύ χουγκιάζεις «πίσω» στον «ΑΡΗ»

Οι παπαρούνες στα λιβάδια, ανεμίζουν κόκκινες παντιέρες.

Οι μέλισσες ζουζουνίζουν την αγάπη τους, στ' αυτιά των ανθισμένων
λουλουδιών.

Ο Ζέφυρος «συνθέτει» τη ΣΥΜΦΩΝΙΑ της δροσιάς, χαϊδεύοντας τ'
ασημόφυλλα της λεύκας.

Στα χείλη των παιδιών, ανθύνει ρόδα κι αμάραντα.

Στο τραπέζι του φτωχού δουλευτή, περισσεύει μισό πιάτο φαί.

Όταν εσύ χουγκιάζεις «πίσω» στον «ΑΡΗ».

Ο κορδαλλός, ισορροπώντας στα μεσούρανα, ψέλνει τον όρθρο της
ημέρας.

Τα όπλα των στρατιωτών, αραχνιάζουν στις γωνιές των θαλάμων.

Τα σκολιαρούδια, ιερουργούνται στους ναούς της «σοφίας».

Τα καράβια, στις ανοιχτές θάλασσες, χαιρετιούνται, στη γλώσσα των
σειρήνων τους.

Οι μάνες, το πουρνό, προβοδούνε, γελαστές, τα τέκνα τους, για τον
καρπό του μόχτου, το μεροκάματο.

Όταν εσύ χουγκιάζεις «πίσω» στον «ΑΡΗ».

Τα σχέδια των εμπόρων του πολέμου, βαλτώνουν, μεσοστρατίς.

Οι λαοί ημερεύουν, φιλιώνουν και πορεύονται, πλάι - πλάι, στους
δρόμους της προκοπής.

Οι μάνες δε θρηγούν τ' αγόρια τους, που 'γιναν σταυροί στα μέτωπα,
για ξένα καζάντια.

Ουρανοί και θάλασσες, σμίγουν στους ηλιόφωτους ορίζοντες της χαράς.

Τα μικρά «Χερουβείμ» του ανθρώπου, κελαηδούνε στις κούνιες τους,
όμοια με τ' αηδόνια του δάσους.

Όταν εσύ, χουγκιάζεις «πίσω», στον «ΑΡΗ».

Όταν εμείς, χουγκιάζουμε «πίσω» στον πόλεμο.

Όταν όλοι, χουγκιάζουνε «πίσω»...

Η «Ειρήνη» σιργιανά, τραγουδώντας, στις βραγιές της Άνοιξης

Η Ζωή ανηφορίζει, ορθόστητη, στη λεωφόρο της «ελπίδας».

Πορεία Ειρήνης

Όταν «πορεύομαι» για την ειρήνη,
Πλάι μου περπατούν τ' αδικοσκοτωμένα Χερουβείμ όλων των αιώνων,
Κρατώντας στις ανοιχτές απαλάμες των χεριών, τις καρδιές τους,
Πρόσφορο αγάπης.

Όταν πορεύομαι για την ειρήνη,
Τα συρματοπλέγματα, στα στρατόπεδα αιχμαλώτων,
Ανθούνε, σάμπως οι περιπλοκάδες στα χείλια της Άβυσσος,
Την πρώτη του Μάη.

Όταν πορεύομαι για την ειρήνη,
Οι άνθρωποι στολίζουν με φλογάτα ρόδα,
Το δαιμονικό μανιτάρι της Χιροσίμα.

Όταν πορεύομαι για την ειρήνη,
Το παιδί μου, στο κρεβατάκι του,
Ονειρεύεται την άνοιξη.

(1981)

Θέση

Μη σταματήσεις, αδερφέ μου ποιητή,
Παρακαλώ σε, μη φοβηθείς την επανάληψη.
Εμείς δεν κάνουμε ποίηση, -όχι,-
Αντίκρου μας στέκεται αρματωμένος, ο Άρης
Κ' εμείς του φωνάζουμε «πίσω...»
Παρακαλώ σε, να μη σταματήσεις να χονγιάζεις «πίσω»
Στον πόλεμο.

Ερωτηματικό

Ο γερο δάσκαλος με παρατήρησε, που...

Δε μελέτησα καλά την άλωση της Τριπολιτσάς.

- Δε μ' άφησαν να συγκεντρωθώ, κύριε,
τα κλάματα των μικρών παιδιών.

- Της πολυκατοικίας σας;

- Της Τριπολιτσάς,

που τα τσαλαπατούσαν, στα καλντερίμια του Κάστρου,
τα φρουμαγμέν' άτια των πολιορκητών.

- Σε μηδενίζω.

Απολογία

Κοντύλι μου.

Ένα φτερό, από λευκό περιστέρι.

Μελάνι μου.

Το αίμα των νεκρών, σε πολέμους, «Χερουβείμ» τ' ανθρώπου.

Θέμα μου - μοναδικό -

Η «ειρήνη»

(1987)

Ειμ' εδώ

Όχι, αδερφέ μου ποιητή, όχι,
Εμένα δε με βασανίζουν «υπαρξιακές» αγωνίες.

- Από νωρίς, το καθετί, ξεκαθάρισ' εντός μου.

Δεν αναζητώ τίποτα.

- Από ξαρχής βρήκ' ανεμπόδιστες του στοχασμού τις στράτες,
κι έφτασα ούθ' έπρεπε.

Εγώ βρίσκομ' εδώ, από παιδί, για το παιδί:

Για κείνο το λιπόσαρκο αγόρι,

Που μάτιαζε στο σχολειό μας,

Τη μελωμένη φρυγανιά, στα χέρια του πλούσιου γειτονόπουλου,

Ίσαμε που την άρπαξ' από το φαγά και του την πρόσφερα,

- Όμοια, θαρρείς με προσφορά, σε πεινασμένο σκύλο.

Για κείνα τα τέσσερα «Χερουβείμ», του Θρακιώτη φαμελίτη, στο χωριό μου,

Που κάθε χρόνο, πόδενε το 'να τους, - το πιο ανήμπορο,

Τ' άλλ' απόμεναν να ξυμώνουν το πηχτό χιόνι, με τα τρύπια τσουράπια τους.

Για τους άγουρους φρουρούς της Σπανιόλικης Δημοκρατίας,

Που τ' άλικο γέμα τους, ζονγράφιζε ροδανθούς στα οδοφράγματα της

Μαδρίτης,

Λίγο πριν ξεψυχήσουν πλάι στον εργάτη, κράζοντας «VIVA LA

LIBERTA».

Για τις μυριάδες τα μαύρα «Χερουβείμ» της Αφρικής.

Που πεθαίνουν, - άπλερα πουλάκια, - από πείνα και δίψα, την κάθε

στιγμή,

Ακόμα και στις μακάριες, για τα τέκνα των λευκών, ώρες,

Της γέννησης και της ανάστασης του Θεού των ταπεινών.

Για κείνο το καφαλισμένο, στο κορμάκι του, βρέφος,

Που τόειδα στην τηλεόραση, στην άκρη μιας φλεγόμενης Βιετναμέζικης

δημοσιάς,

Να γυρεύει τη ζωή από το θάνατο,

- Το γάλα, από τους νεκρούς μητρικούς κόρφους.

Για κείνες τις άγουρες παρθένες της Βυρηντού,

Π' αντί να γιορτάζουν την πάναγνην εμορφιά τους,

Ξημερώνονται, με τ' όπλο της λευτεριάς, πίσ' από τυρπολημένα

οδοφράγματα,

Για να πλουτίσουν, σε λίγο ακόμα, με το γαίμα τους,

Τα καζάντια των εμπόρων του πολέμου.

.....
.....

Εδώ λοιπόν είμ' εγώ, αδερφέ μου ποιητή,
Δίχως αγωνίες για την ύπαρξή μου,
Δίχως ν' αναζητώ τίποτα,
- Από ξαρχής βρήκ' ανεμπόδιστες των στοχασμών τις στράτες
Κι έφτασα ούθ' έπρεπε.
Εδώ, από παιδί, για το παιδί.
Πότε θρηνώντας για τη ζωή των άφταιγων, των ανένοιαγων «Χερουβείμ»
του ανθρώπου
Και πότε ουρλιάζοντας, να σκιαξω τα τσακάλια του αιμάτου μας.
Κι εδώ θα με βρει το τέλος μου.
Μέσα στις γαλάζιες ώρες της ειρήνης,
Που οι άνθρωποι ετοιμάζουν, για το θρίαμβο,
Της ζωοδότρας Θεάς.

Εξομολόγηση

Πίστεψέ με, αδερφέ μου, παρακαλώ σε, να με πιστέψεις.

Πρώτος εγώ θα 'θελα να σ' έβλεπ' ανέμελο.

Πρώτος εγώ θα 'θελα να σ' άκουα να γελάς.

Όμως φοβούμαι.

Πως το γέλιο σου θα εμπόδιζε ν' ακουστούνε:

Οι «οιμωγές» των πληγωμένων «Χερουβείμ» της Βηρουτού,

Που ξεψυχούν, ομάδι, μέσα στα ερείπια της τραυματισμένης πολιτείας,

Με τα μάτια, ορθάνοιχτα, να ρωτούνε «γ ι α τ ί ;»

Οι κατάρες των χαροκαμένων μανάδων του Τσαντ,

Που ταξιδεύουν με τα φτερά του «σιμούν» στην έρημο - μαχαίρια

δίκοπα,

Ψάχνοντας να μπηχτούνε στις καρδιές των εμπόρων του αιμάτου.

Οι απελπισμένες κραυγές των έγκλειστων της Σταμπούλ,

Που στρατίζουν τη γης, γυρεύοντας «έλεος».

Από τριπλομανταλωμένες συνειδήσεις.

Εχ... πίστεψέ με, αδερφέ μου, πίστεψέ με,

Μαζί σου θα 'θελα να γελώ κι εγώ.

Όμως φοβούμαι

Πως το γέλιο μας θα μ' εμπόδιζε ν' ακούω το κλάμα

Των αναγκεμένων.

Πίστη

Μέσ' από το στόχαστρο
Των παιδικών ματιών,
Αντικρίζω τους καιρούς
Που ορίζουν
Ειρηνοφόροι.

Μίλησα για σε

Μίλησα για Σε, στους ποιητές, καρδούλα μου,
Τους κατηγόρησα πως όταν εκείνοι νείρονται
Την κορφή του Πάνθεου της «ΤΕΧΝΗΣ»,
Αφύλαχτη αποξεχνούν την «Κερκόπορτα» της ζωής,
Κι ορίζουν, λεύτερα, οι έμποροι του αιμάτου σου,
Για να τη διαγομίσουν.

Μίλησα για Σε, στους παπάδες, σπλάγνο μου,
Τους κατηγόρησα πως «μεριμνούν και τυρβάζουν περί πολλά».
Όταν οι έμποροι του αιμάτου σου, σκαρφαλώνουν στους άμβωνες,
Για να κηρύξουν από κει πάνω τους πολέμους,
Με τις ευλογίες τους.

Μίλησα για Σε, στους δασκάλους, ζωούλα μου,
Τους κατηγόρησα πως πρόδωσαν τις έδρες της σοφίας που τους
εμπιστευτήκαμε,
Και τις παράδωσαν στους εμπόρους του αιμάτου σου,
Για να κηρύχνουν, από κει πάνω, το μίσος
Και τον αλληλοσπαραγμό, των εθνών της πατρίδας - Γης.

Στερνά, μίλησα και στις μάνες, μικρό μου «Χερουβείμ», αστέρι μου.
Εχ... εχ... στις μάνες...
Και τους είπα, τραγουδιστά, το πιστεύω μου.

(Να το κάνουν και δικό τους).

«...Χρὸς βαρὺ στις μάνες,
Κι αντρίκειος κλήρος έλαχε, να σπάσουν τον πολέμου
Τ' άνομα χέρια και μαζί κείνων, που των παιδιών τους
Τη σάρκαν εμπορεύονται, ζεστή τροφή, να θρέψουν,
Τ' άγριο κι αχόρταγο θεριό. Και μήτε με το κλάμα,
Μήτε με δάκρυ, ολοχρονίς, και κούφια παρακάλια
Στης ανομίας τους θεούς, παρά με τη γροθιά τους,
Τον δράκον ας συντρίψουνε. Καρδιές που στάξαν αίμα,
Στου σπλάγνου την ανάσταση, όπου του κόσμου μάνες,
Ταμπούρι να τις στήσουνε, τετράψηλο, και κάστρο,
Στο σταυροστράτι της ζωής, για τους πολέμους σκιάχτρο».
Κ' εχ... οι μάνες, ψυχούλα μου ...
Εχ οι μάνες... οι μάνες, αργούν!

(Οι δεκαπεντασύλλαβοι στίχοι είναι από την έμμετρη τραγωδία του ποιητή
«Ζήσης Γραβιάς»)

Σαρκασμός

Όχι... Όχι, ακούστε με...

Μην ταράζετε τις καρδιές σας,

Και μη χαλάτε τον μακάριον ύπνο σας,

Επειδή, στη Βηρυτό, τ' αραπόπουλα:

Δεν έχουν απαλάμες να ζητιανέψουν τη βοήθειά σας.

Δεν έχουν μάτια να κλάψουν για το έλεός σας.

Δεν έχουν χείλια να ξεπληρώσουν, με χαμόγελα, τους οικτιρισμούς σας.

Όχι... Όχι, ακούστε με...

Μη μαδάτε τους ανθούς, της πανάκριβης βολής σας.

Και μην πληγώνετε το πολύτιμο ραχάτι σας,

Επειδή, στη Σιδώνα:

Τα βρέφη πεθαίνουν πάνω στους στέρφους κόρφους των σκοτωμένων

μανάδων τους.

Τα σκολειταρούδια, πεθαίνουν μέσα στους πυρπολημένους ναούς της

«σοφίας».

Οι έφηβοι, πεθαίνουν, - γουρμάζοντας, - στα χαρακώματα της τιμής.

Όχι...

Εσείς...

Τον μακάριον ύπνο σας.

Την ακριβή βολή σας.

Το πολύτιμο ραχάτι σας.

Ο Αρης, σκάλωσε στην Παλαιστίνη.

Ώσπου να ορίσει, πυρπολητής, ...έχετε καιρό.

Σαλιγκάρια...

Απορίες

Με ρωτήσατε.

- Ποιος είστε στην ποίηση;

Σας αποκρίθηκα.

- Ένας εθελοντής.

Στρατευμένος ισόβια.

Στην υπόθεση της ειρήνης.

- Τίποτ' άλλο;

- Τίποτα.

Φύγατ' απορημένοι.

Κι απόμεινα μόνος,

Ν' απορώ...

Για την απορία σας.

Αν κάποιιοι...

Χούγιαξα ολοζωής,

- καθώς βοριάς, άγριος, στο καταχείμωνο,

Που δένει τις γυμνόφυλλες ιτιές, στη ρεματιά -

«Ελάτε να παλέψουμε για την ειρήνη».

Παρακάλεσα ολοζωής,

- Καθώς το θύμα, τον ανελέητο θύτη του,

Προτού του μπήξει, στο στέρνο, το φαρμακερό λάζο του -

«Ελάτε να παλέψουμε για την ειρήνη».

Θρήνησα ολοζωής,

- Καθώς η δύσμοιρη αρχαία ρήγισσα της Τροίας, η Εκάβη -

Τ' άφταιγα νεκρά σε πολέμους «Χερουβείμ» τ' ανθρώπου, κι έκραζα,

«Ελάτε να παλέψουμε για την ειρήνη».

Αν κάποιιοι, από τους αδιάφορους, μ' άκουσαν,

Τρανό το κέρδος.

(1986)

Κάλεσμα

*Στις φάλαγγες της ειρήνης,
Η θέση σου μένει κενή.
Πρόφτασε να την καλύψεις, αδελφέ μου.
Σε χρειαζόμαστε.*

Η γενιά μου

Όχι...

Δεν είναι η γενιά μου γενιά της ήττας.

Μόν' της σποράς είναι γενιά.

Την έγνοια της για τον άνθρωπο,

Σε χέρσα χωράφια έσπειρε.

Με το αίμα της ψυχής και του κορμιού της την πότισε.

Μέσα στη μήτρα της ελπίδας την κανάκεψε,

Για να καρπίσει κείνη,

Τα συμπαντικά μελλούμενα της χαράς.

Το τελευταίο «Προσκλητήριο»

Μπροστά στ' ορθάνοιχτο παράθυρο της κάμαράς της,

Λουσμένη στο ηλιοφώς, η γιαγιάκα η Φωτεινή,

- Όπως από δω και τριάντα χρόνια, -

Το πρωινό της «Προσκλητήριο» αρχινά.

- Ματίνα Καραά.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στην αλάνα, πίσ' από το Γεντί-Κουλέ.

(Μια μικρομάνα έμορφη, σαν Παναγιά σε τέμπλο).

- Μαγδαληνή Σαρακίνου.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στην αλάνα, πίσ' από το Γεντί-Κουλέ.

(Μ' έξι παιδιά, έξι γιαβριά, έξι γλυκές ελπίδες).

- Έφρω Νικολαΐδου.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στον ίδιο τόπο.

(Κορίτσι, εικοσάχρονο, αμύριστο μπουμπουκι).

- Ελένη Σιάκα.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στον ίδιο τόπο.

(Της αγροτιάς η δυνατή, της εργατιάς η πρώτη).

- Νίτσα Μαρούδα.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στην αλάνα, πίσ' από το Γεντί-Κουλέ.

(Νυφούλα τήνε στόλιζαν και πρόφτασεν ο Χάρος).

- Ζωγράφα Χαϊτογλου.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στην αλάνα, πίσ' από το Γεντί-Κουλέ.

(Πουλάκι κελαιδιάρικο, που τ' άρπαξε γεράκι).

- Μητροδώρα Χαρίση.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στον ίδιο τόπο.

(Παλληκαρού κι ατρόμητη, περιπαίζε τον Χάρο).

- Χρυσ αφένια Καλιούδη.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στον ίδιο τόπο.

(Γριούλα εβδομηντάχρονη, με χαμογέλιο ρόδο).

- Κούλα Ελευθεριάδου.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στην αλάνα, πίσ' από το Γεντί-Κουλέ.

(Έμορφη και παντέμορφη και στην καρδιάν ασφάλι).

- Γεωργία Αμοιρίδου.

Απούσα. Την εκτέλεσαν στην αλάνα, πίσ' από...

.....
Το λόγο δεν απόσωσ' η γιαγιάκα.

Έγειρε, σα δεντρί βαρεμέν' από αστροπελέκι, στην αγκαλιά της κόρης της.

- Που, τριάντα χρόνια, κάθε πουρνό, αφουγκραζόταν τα

«προσκλητήριά» της.

Κείνη τ' ανθίστηκε πως σήμανεν η ώρα.

Τη σήκωσε στην αγκαλιά της, - ένα πούπουλο, -
Την απίθωσε στα στρωσίδια
Και της έκλεισε τα μάτια, μοιρολογώντας.
Μα, ξάφνου τινάχτηκεν ορθή,
Έδραμε στ' ανοιχτό παράθυρο
Και με φωνή που θα 'σκιαζε και τ' αγρίμια στο δάσος,
Ούρλιαξε:

- «Φωτεινή Αβραμίδουουουου...»

Απούσα. Πριν από τριάντα χρόνια,
Στην αλάνα, πίσ' από το Γεντί-Κουλέ,
Εκτέλεσαν την καρδιά της...»

Και χαμηλώνοντας τη φωνή, ίσαμε τη λυγμογαλιά:
- Άμε μανούλα στο καλό, άμε να βρεις τις άλλες.

«Η Τούμπα»

Ήταν ένας μικρός «γήλοφος»
Καταμεσείς στη μεγάλη αλάνα της Σταυρούπολης,
Που τότε βαφτίσαμε «η Τούμπα»
Την άνοιξη ντυνότανε την κρεμεζιά στολή του, απ' ανεμώνες,
Και το χειμώνα φάνταζε, στην ερημιά, στοιχειό,
Που κονταροχτυπιόταν, με τους λυσσασμένους αγέροδες.
Κι ήταν «η Τούμπα», κατάντικρα στο στρατόπεδο του Παύλου Μελά,
Ούτε οι Γερμανοί μαντρώνανε τις σοδειές τους
Από τα μπλόκα στους δρόμους της πολιτείας.
Κι ήτανε και κείνος ο δραγουμάνος, ο Γιούδας Ισκαριώτης,
Με τις λίστες του, που τις φυλλομετρούσε σε κάθε θάλαμο,
Κι έκραζε τα ονόματα των μελλοθάνατων της ημέρας,
(Πενήντα, για κάθε νεκρό Γερμανό στρατιώτη).
Κι ήτανε το στίβιασμα στις κλούβες τόσο γρήγορο,
Που δεν πρόφταινες, ούτε με τα βλέφαρα των ματιών σου,
Να διανέψεις το «αντίο»,
Σ' αυτούς που μένανε - προς ώρας - στη ζωή.
Κι ήταν η απόσταση του Στρατόπεδου από την «Τούμπα», ένα λεφτό
Έτσι που δυσκολευόσουν να γράψεις το «σημείωμα»,
(Στερνή γραφή, στερνό φιλί, στερνό σου πικραντίο)
Και να το παραδώσεις στον ταχυδρόμο - τον αέρα -
Να το «προσγειώσει» στα πόδια ενός πατριώτη.
Κι ήτανε το πολυβόλο, τόσο γρήγορο,
Που δεν πρόφταινες να πιαστείς στη δίπλη του χορού
Και να τραγουδήσεις ένα τραγούδι,
(«Που να μην ήταν θλιβερό, μαηδέ και μοιρολόι,
Μόνο τραγούδι της χαράς, τον χάρο να πλαντάξει»)
Κι ήτανε, πίσω σου, οι νιόσκαφοι ομαδικοί τάφοι,
Που χάσκανε σαν τα στόματα των θεριών της «Αποκάλυψης»,
Να καταπιούνε τη ζωή.

Τώρα, στη θέση κείνης της «Τούμπας», που την ισοπέδωσαν,
Στήθηκε «Μνημείο», χιλιόλαμπρο.
(Τρεις άντρες μπροστά σε απόσπασμα, με υψωμένες τις γροθιές
Κι αντάμα τους μια γυναίκα που λευτερώνει περιστέρι)
Δεν ξέρω τι χάραξαν στο βάθρο του.
Όμως ξέρω, καλά, τους στίχους που χάραξα εγώ - όταν το πρωτόειδα -
Στο θαμπό κρύσταλλο της καρδιάς μου:

Απ' τις γροθιές σας,
Αστροπελέκια, δίδυμα, για τον κατακτητή.
Κι από τις απαλάμες σας,
Λευκά περιστέρια για την «Ειρήνη».
«Αιώνια η μνήμη σ' εσάς αδελφοί...»

Ἐκκληση

Οι μνήμες μας
Από τον πόλεμο,
Άγρυπνοι φρουροί,
Στις καστροόπορτες της ζωής.
Ἄνθρωποι, μην ξεχνάτε.

Άστρα τρανά διχόνιαζαν

Άστρα τρανά διχόνιαζαν κι άστρα τρανά μαλώναν
Το πιο φωτά, καλύτερα, τη γης και τα πελάγη.
Κι έν' αστεράκι τσούτσικο, ξυπνό, διαβολεμένο,
Γελά και ξεκαρδίζεται κι ετσά ναπιλογιέται:
- Θα ρρώ το ξαστοχίσατε τ' ώριο το φεγγαράκι,
Οπού φωτά τα σύμπαντα, στη γης και στα πελάγη.
Φωτά παλάτια, μέγαρα, φωτάει χαμοκέλες,
Φωτά ρουμάνια κι εγκρεμούς, λειμιώνες και ποτάμια.
Φωτά στερνά κι αμέτρητα, μυριάδες κοιμητήρια,
Ούθε κοιμούνται τα παιδιά, οι νιοί, νεκροί, στρατιώτες.

Θύμησες

Περίπολο στο σούρουπο.

Εσύ, λοχίας περιπολάρχης.

Ξάφνου στ' αντικρινό χείλος της χαράδρας - σ' ένα ξέφωτο -,

Ξεκρίναμε στρατιώτη του οχτρού,

Να κλαίει, ακουμπισμένος στο ντουφέκι

- Μάμα μία ... μάμα μία...

- Σκοτώστε τον, πρόσταξες.

- Κλαίει...

- Κλαίνε οι στρατιώτες;

- Σα θυμηθούνε τη μάνα τους...

Έκλεισες τα μάτια και κατάπιες ένα κόμπο.

Έριξα στον αγέρα.

Ο Ιταλός πρόγkησε και χάθηκε μέσα στις κουμαριές.

Δε μίλησες.

Οι άλλοι δάκρυσαν.

Περίπολο της ειρήνης

Μνήμη μου άγια.

Έλεος...

Θα λες εσύ,
Από του πόνου την πειθώ δασκαλεμένος,
Κι από της φάλαγγας τον άγριον επιάλλη,
Μπροστά σου πως γονάτισα - κιοτής -,
Τους «οικτιρμούς» σου ζητιανεύοντας.
Όμως εγώ,
Ατός μου σου προσπέφτω,
Δίχως ντροπή κι έγνοια καμιά για τη ζωή μου
Κι υψώνοντας,
Μέχρι τ' αστέρια των επωμίδων σου,
Τις αλυσίδες των χειρών μου,
Στον «Άνθρωπο» που εντός σου κλεις,
Δέομαι.
Έλεος...
Σβήσε τις φλόγες που λαμπάδιασες,
Με τα χειρόγρατά μου και το πάθος σου.
Κι αν λιγοστές απόμειναν σελίδες,
Πάλι το κέρδος θα' ναι ακριβό,
Καθώς απ' την πυρά θα σώσουμε,
Λίγη αγάπη,
Λίγο χαμόγελο,
Έναν κόμπο καλοσύνη.
Κι αν λιγοστές απόμειναν σελίδες,
Πάλι το κέρδος θα' ναι ακριβό,
Για μένα,
Για σένα,
Για τον άνθρωπο.
Έλεος... Κύριε!

Σπαραγμός

Όταν, πριν προφτάσω να σου ρίξω,
Μου φύτεψες ένα βόλι στην καρδιά,
Δε με σκότωσες εσύ, αδερφέ μου.
Κάποιοι άλλοι με σκότωσαν,
Που χρειάζονται το αίμα μας,
Να το κάνουν χρυσάφι.

Νίκη

Ξάφνου σε ξέκρινα
Στο βάθος της άπατης χαράδρας,
Να γεμίζεις παγούρια,
Από τα κρουσταλλόνερα του ρυακιού.
Ζύγωσ' αλαφροπατώντας
Και κόλλησα το μάλιγχερο
Στην πλάτη σου.

- Μαντόνα μία ... έκραξες
Κι αργογύρισες καταμπρός, με σηκωμένα χέρια,
Καρτερώνοντας το τέλος.

- Κάνε γρήγορα ..., σ' αποπήρα,
Και σου 'δειξα με το μάλιγχερο
Την πλαγιά της χαράδρας.
Την ανέβηκες σχεδόν τρέχοντας.
Στ' ακρόχειλά της, σταμάτησες
Και μου 'στειλες ένα φιλί με το χέρι.
Αν έζησες στρατιώτη του οχτρού,
Θα θυμάσαι κείνη τη χειρονομία μου,
'Όπως θυμούμαι κι εγώ κείνο το φιλί σου.
'Ητανε τότες που νικήσαμε κι οι δυο.

Ογρώπη

Ένας ψηλός, ένας κοντός κι ένας ασπρομουσάτος,
Οι τρεις εβάλανε βουλή, να μπούμε στην Ογρώπη,
Ούθ' είν' τα πλούτια τα πολλά, τα περισσά τα γέχια,
Κι ούθ' είν' τ' ασημοκούταλα και τα χρυσά πηρούνια.

Κι ένας ξωμάχος, ξέρακας, στον Λαρσινό τον κάμπο,
Μαθαίνει, διαλογάται τα και πικραπολογιέται.
- Τι λέτε σεις, αστόχαστοι, και τι μας ψεματάτε;
Το ΝΑΤΟ ξαστοχήσατε, την έρμη τη Ζυρίχη
και τον ΑΤΤΙΛΑ της Τουρκιάς, που γιοματά την Κύπρο;

Εσείς κι αν ξαστοχήσατε, εμείς δεν ξαστοχούμε.

(1979)

Τα γράμματα... «που δεν έφτασαν ποτέ»

Γράμμα 1ο:

Σουκρή, καρτεσήμ,

Απόψε στο Τσιακιλερό βρέχει πολύ.

Βρέχει ασταμάτητα και μουλιάζει τα τσαντήρια μας,
αμί και τις κουβέρες που μας έδωκαν για στρωσίδια.

Σου γράφω στο φως μιας γκαζόλαμπας, για να σου πω τα ντέρτια μας
και την αγάπην οπού σου 'χω.

Η μάνα μου, παρέκει, καθισμένη ανακούρκουδα στο χώμα, σαλεύει
πέρα δώθε το κορμί και κλαίει για τον άντρα της, τον κύρη μου,
που λογαριάζεται στους αγνοούμενους.

Το ξέρω καλά, πως όλη τη νύχτα δε θα κλείσει μάτι - τήνε γρικώ,
στα μισοϋπνια μου, να μοίρεται - και το πουρνό θα ξαναδείρει στράτες
να ρωτά στρατιώτες, αξιωματικούς, πολιτσομάνους κι Αρχές, μη λάχει
κι έχουν κάνα μαντάτο για κείνονε.

Και θα 'θελα Σουκρή, να παρακαλέσω κι εσένα, να πεις του κύρη σου,
του Σελήμ εφέντη, να ρωτήσει κι αυτός τις Αρχές σας, για το δικό μου.

Για έναν άντρα, να τους λέει, ψηλό, μελαχρινό, με μια ξανθιάν ελιά
στ' αριστερό ριζιάφτι του και με μια φωνή αηδονιού.

- Τήνε θυμάσαι, μαθέ, τη νένα σου τη Χάμκω, που τότε κουγιουνάριζε
πως κρατούσε από Τούρκικη σπορά, απίς και τραγουδάγε,
τόσο νόστιμα, τους αμανέδες σας.

Κι ακόμα, θα 'θελα να σε παρακαλέσω να νοιάζεσαι πολύ τη γίδα μου,
την Ασπρούλα, που σου την άφησα, τότε, με το χωρισμό.

Κι αν ο Αλλάχ δώσει να γυρίσουμε στο χωριό μας, τήνε σουβλίζουμε
στο γιορτάσι της αντάμωσης και την τρώμε. Μ' αν μας μέλλεται
να μη ματαγυρίσουμε, τότε την τρώτ' εσείς στο ραμαζάνι σας
και μας θυμάστε.

Εχ... εχ... Σουκρή, καρτεσήμ, τι 'τανε τούτο το κακό που μας βρήκε;
Προψές, εδώ στο Τσιακιλερό, αντάμωσα το δασκαλό μου, τον κύριο
Θεμιστοκλή, τον «σουραύλη», ντε. Είναι τος στην Επιτροπή
για τη διανομή τροφίμων κι όλο τρέχει.

Τον ρώτησα: - Ποιος φταίει, κύριε, για τα πάθια μας; Ποιος φταίει
για την προσφυγιά μας;

Κι εκείνος, δακρύνοντας, έσκυψε και μόν ψιθύρισε στ' αυτή:

- Οι έμποροι του πολέμου, παιδί μου. Οι έμποροι του πολέμου.

- Και πού 'ναι τοι, για, τούτ' οι έμποροι; Στην Άγκυρα;

- Όχι, Γιωργή. Πιο μακριά. Πολύ πιο μακριά. Κάποτε θα τους μάθετε.

Κι εσύ. Κι όλα τα παιδιά της Κύπρου. Κι όλα τα παιδιά της γης.

Και θα τους αμάχεστε. Και θα τους νικήσετε. Μόνο που, από δω κ' εμπρός, σαν αποσώνετε την προσευχή σας, παιδί μου, να μη σταματάτε στο «Αμήν», μονάχα να λέτε και τούτο: Κατάρα στους εμπόρους του πολέμου.

Τέτοια μου 'πε, Σουκρή, ο κύριος Θεμιστοκλής και με ζάλισε πιότερο. Όπως τότες, στα μαθήματα, που κατέβαζε τις σοφίες του, ο «σουραύλης», κι εμείς κοιμόμασταν στα θρανία.

Όμως ψες, πριν κοιμηθώ, τα 'πα τα λόγια του. Και πάντα θα τα λέω: «Κατάρα στους εμπόρους του πολέμου»...

Θα 'θελα να σου γράψω κι άλλα, Σουκρή, καρτεσήμ, όμως έξω ακούεται γυναικεία φωνή, που ζητά βοήθεια. Το ξέρω. Τα νερά πάτησαν το τσαντήρι της και κράζει τους γειτόνους να τη γλιτώσουν. Και στο Τσιακιλερό, απόψε, βρέχει. Βρέχει, ασταμάτητα, πάνω στα τσαντήρια μας.

Σε φιλώ
Γιωργής

Γράμμα 2ο:

Γιωργή, αδερφάκι μου,

Το πουρνό, σήμερα, πέρασα μπρος από το Γραϊκικό σχολειό.

Ήταν έρημο, βουβό και μ' έσκιαξε.

Ξάφνου είδα, λέει, εσένα να βγαίνεις από την πύλη, να δρέμεις κατά πάνω μου και να μ' αγκαλιάζεις.

- Σουκρή...

- Γιωργή μου...

Όμως σαν ξαστέρωσεν ο λογισμός μου και κατάλαβα πως αλαφροϊσκίωσα, κατέβασα τ' απλωμένα χέρια μου κι έκλαψα.

Την ίδια μέρα, στο σχολειό, ο χότζας μας, ο Αχμέτ εφέντης - μας τον έστειλαν από την Αγκυρα - πήρε να κατηγορά τους Γραικούς πως ήταν οχτροί μας και πως έπρεπε να τους μισούμε.

Εγώ φούσκωνα, φούσκωνα και, στα στερνά, ξέσπασα:

- Όχι... όχι... ο Γιωργής δεν είναι οχτρός μου, είναι φίλος μου, ... είναι καρτάσι μου...

Αφριζα και δερνόμουν, σάμπως σεληνιασμένος. Τόσο, που ο Αχμέτ εφέντης αναγκάστηκε να μου πει να πάω στο σπίτι και να του στείλω το γονιό μου. Όμως ο κύρης μου - τότε ξέρεις δα τι αφύς που 'ναι - του 'δωκε να καταλάβει στο βρισίδι - μέχρι τον Προφήτη μας έβρισε. Και το βράδυ, με πήρε στα γόνατά του, μου χάιδεψε τα μαλλιά και μου 'δωκε δίκιο σ' όλα.

- Ναι, Σουκρή, ογλούμ, μου 'πε. Όλα είναι έτσι που τα πιστεύεις κι έτσι που τα 'πες στον Αχμέτ εφέντη. Ο Γιωργής κι εσύ είστε αδέρφια. Κι όλα τα παιδιά της Κύπρου, Τουρκάκια κι Ελληνόπουλα, είναι αδέρφια. Κι όλα τα παιδιά της γης, είναι αδέρφια. Οχτροί σας, μονάχοι, οι έμποροι του πολέμου. Που ξετιμιώνουν το γαίμα των στρατιωτών σε μάλαμα, να γεμίζουν τους μπεξαχτάδες τους. Όμως, Σουκρή, ογλούμ, να το ξέρεις. Η δική σας κι οι παραπίσω γενιές θα τους στραγγαλίσουν τούτους τους εμπόρους του αιμάτου και θα τους πετάξουν στη «χρεία».

Ναι, έτσ' είπε, στη «χρεία» - το θυμούμαι καλά - στη «χρεία».

Κι είπε και τ' άλλο:

- Από σήμερα, ογλούμ, στις προσευχές σου στον Αλλάχ, να μη σταματάς στο «Ισαλάχ», μονάχα να λες και τούτο: «Κατάρα στους εμπόρους του πολέμου».

Τέτοια μου μολόγησεν ο κύρης μου, Γιωργή, αδερφάκι μου.

Κι εγώ τα λέω και τα ξαναλέω, μη λάχει και τα ξεχάσω τούτα τα λόγια που μου άρεσαν.

Και τα δειλινά, από τότες, εγώ κι η παλιά παρέα μας - τα θυμάσαι τα παιδιά, το Χασάν, τον Ορχάν, τον Αλή, τη Φατμέ - πηγαίνουμε στο φαράγγι με τα βράχια, καθόμαστε στα χείλη του κι ουρλιάζουμε,

ούλ' αντάμα:

- Κατάρα στους εμπόρους του πολέμου.

Κι η ηχώ μας φέρνει πίσω δέκα, είκοσι, εκατό, χιλιάδες φωνές:

- Κατάρα ... κατάρα ... κατάρααααα...

Κι είναι τότες, σα ν' ακούς ούλ' αντάμα τα Κυπριωτόπουλα. Κι ούλ' αντάμα τα παιδιά της γης. Και σκιάζεσαι, αδερφάκι μου. Σκιάζεσαι, μα τον Αλλάχ.

Ώσπου να νιώσεις το χέρι του διπλανού, να σου σφίγγει το δικό σου.

Και τότες ξεθαρρεύεις και ξαναουρλιάζεις:

- Κατάρααααααα....

Σε φιλώ, αδερφάκι μου. Και σε καρτερώ να γυρίσεις.

Με αγάπη
Σουκρή

Ελπίδα

Ζω με την ελπίδα
πως θα ξαναναταμώσουμε, καλέ μου.
Βραδιάζομαι
Με τις αναμνήσεις μου
Και ξημερώνομαι
Θωρώντας το φωτισμένο πορτρέτο σου,
Στον αντικρινό τοίχο.
Εσύ, μένεις ο αγέραςτος αγνοούμενος.
Εγώ, σκέβρωσ' απ' τον καημό μου
Και γονάτισα.
Όμως...θα σε καρτερώ... θα σε καρτερώ
Την κάθε μέρα, την κάθε νύχτα, την κάθε στιγμή.
Μ' αν λάχει, στην άγιαν ώρα
Δε με βρεις στη ζωή,
Έλα στον τάφο μου
Και φώναξε πως γύρισες
Θα σ' ακούσω.

Απόκριση

Αν με ρωτήσετε, σε τι χωρίζονται
Οι άνθρωποι της πατρίδας - Γης,
Δεν θα σας αποκριθώ...
Σε φυλές, μήτε... σε χρώματα,
Παρά...
Σε χορτάτους και πεινασμένους.

Πόνος

Ό,τι στη ζωή
Ράγισε πιότερο την καρδιά μου,
Ήταν το βλέμμα του πεινασμένου παιδιού,
Που με κοίταζε στα χέρια.

Άραγε...

Όταν σφίγγεις το σπλάγνο σου,
Στους ζεστούς καρπερούς κόρφους σου,
Για να του προσφέρεις τ' ανθόμελο της ψυχής σου,
Θυμάσαι, άραγε, το μαύρο «Χερουβείμ»
Που ξεψυχά στην Αβυσσηνία,
Πάνω στους στέρφους κόρφους της πεινασμένης μάνας του;

Χρέος

Εκεία τα πυρά δάκρυα,
Που κατηφορίζουν στ' αργασμένα μάγουλα
Των πεινασμένων «Χερουβείμ» της Αφρικής,
Δε στεγνώνουν
Με το μαντήλι της ελεημοσύνης
Παρά
Με το μαντήλι του «χρέους».
(1987)

Πώς μπορείς...;

Όταν

Κάπου στην πατρίδα - Γη

Κάποια παιδάκια πεινούνε

Πώς μπορείς και χαίρεσαι

Για το καλοζώισμα

Των δικών σου;

Αχ και να 'χα...

*Αχ και να 'χα
Μιαν αγκαλιά,
Που να χώραγε όλα τα δύστυχα «Χερουβείμ»
Της Αβησσυνίας.*

*Αχ και να 'χα
Μιαν απέραντη «Εδέμ»,
Που να χόρταινε όλα τα πεινασμένα «Χερουβείμ»
Της Μπιάφρα.*

*Αχ και να 'χα
Έναν δικό μου Νείλο,
Που να ξεδίψαγε όλα τα διψασμένα «Χερουβείμ»
Της Ζάμπια.*

*Κι εγώ δεν έχω, παρά την πέννα μου,
Π' ουρλιάζει. Βοήθειααα...*

(1987)

Επιλογή

*Αν αποφάσισες
Να παρασταθείς στους αναγκασμένους
Μην καρτεράς πια για σε ούριον άνεμο.
Όλ' οι άνεμοι θα 'ναι ενάντιοι.*

Αλλόθρησκος

Πέρασα

Μπρος από τα χρυσοποίκιλτα εικονίσματα

Κι αλαβάστριν' αγάλματα

Θεοτήτων όλων των εποχών.

Δεν προσκύνησα.

Έλειπε ο δικός μου Θεός.

Το βασανισμένο παιδί

Του καιρού μου.

Μεταφυσική

Τελικά, Θεός σου μέγας
Ο μεταφυσικός τρόμος σου
Που του προσφέρεις καθημερινά,
Τους ανθούς των ελπίδων σου,
Για να κερδίσεις το... τίποτα,
Και ν' «απωλέσεις» τη ζωή.
Δυστυχισμένε.

Με τον ιδρώτα του προσώπου

Κύριε,

Ό,τι απόμεινε γραμμένο,

- Από τις πλούσιες διδαχές, για τη μεγαλοσύνη Σου, -

Από τον παρθένο δίσκο της παιδικής λογικής μου,

Είναι κείν' η απαγόρευση Σου, στους πρωτόπλαστους, για τον καρπό,

κι η άμετρη σκληρότητα της καταδίκης τους.

Όλα τ' άλλα, τα 'σβησε το σφουγγάρι των διαλογισμών μου,

Πάνω σε θεϊκά κι ανθρώπινα.

Ωστόσο

Μπορείς να 'σαι ήσυχος, Κύριε,

Το πλαστούργημα των χειρών και της σοφίας Σου,

Ξακολουθά να τρώει τον άρτο,

Μουλιασμένο στον ιδρώ του προσώπου του.

(Αμί και στο γαίμα

των παιδιών του.)

«Κρανίου τόπος»

Σε θωρούσα, ώρα πολλή,
Στην πάγκαλην εικόνα της «Γέννησης»,
Μικρό, γλυκό παιδί της Βηθλεέμ,
Να κρυνείς, γυμνό, στη φάτνη των αλόγων.
Και, ξάφνου, σ' έχασα,
Για να σε ξαναβρώ εντός στον «Κρανίου τόπο»
Σταυρωμένο πάνω σε μικρό ξύλινο σταυρό,
Με το τραυματισμένο πλευρό σου να στάζει αίμα,
Κι ολόγυρά σου,
Σ' ατέρμονα βάθη και πλάτη,
Μυριάδες μικροί σταυροί,
Με πάνω τους σταυρωμένα,
Τα δύο εκατομμύρια «Χερουβείμ» του Μπλοκ 8 στο Νταχάου,
Τις χιλιάδες τα πυρπολημένα της Χιροσίμα,
Τ' αμέτρητα πεινασμένα και διψασμένα της Αφρικής...

Ω... σχώρα με γλυκό παιδί της Βηθλεέμ,
Που δεν μπορώ πια να σε ξεκρίνω,
Ανάμεσα στις μυριάδες τα σταυρωμένα «Χερουβείμ»
Του καιρού μου.

«Ου ψευδομαρτυρήσεις»

Όταν «δέεσθε»,
Πάνω στην Ωραία Πύλη των ναών,
«Υπέρ της ειρήνης του σύμπαντος κόσμου»,
Λέτε ψέματα,
Επειδή - σε λίγο -
Βλογάτε τα όπλα του έθνους σας,
Για την εξόντωση των αδερφών σας.

Όταν «κηρύττετε»
Από το ύψος του άμβωνα,
«Υπέρ των πεινώντων και των αιχμαλώτων».
Λέτε ψέματα,
Επειδή - πάντα -
Συμπλέετε με τους χορτάτους και τους πολεμοκάπηλους.

Όταν προσεύχεστε,
Στους «εωθινούς» και τους όρθρους σας
«Υπέρ των εν φυλακαίς και εξορίαις βιούντων»,
Λέτε ψέματα,
Επειδή - συχνά -
Αφορίζετε τους δεσμώτες κι «αινείτε» τους τύραννους.

Όταν.....

.....

Αλλά,
«Θου, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου»
Πριν με φυλακίσουν,
Με τις ευλογίες τους.
Αμήν.

Ιεροσουλία

Θωρώντας την χρυσοποίκιλτην εικόνα,
Είδα, ξάφνου, στη θέση της Παναγιάς της βρεφοκρατούσας,
Να εμφανίζεται το γυμνό λιπόσαρκο κορμί
Μιας μαύρης μάνας της Αφρικής,
Που 'σφιγγε, στους στέρφους κόρφους
Το ξεπνοϊσμένο σπλάγνο της.
Σχώρα με, της Βηθλεέμ γλυκύτατη μητέρα,
Που η τόση έγνοια μου
Για τα πεινασμένα Χερουβείμ της πατρίδας - Γης
Με οδήγησε σ' αυτήν
Την ιεροσουλία.

Στοχαστικό Ι

Όπως κι αν στοχαστείς, πάνω στ' άραχλα του αιώνα μας,
αλλού δε θα τα βρεις
να χρωστιούνται, πάρεξ στην αχορτασιά των «πολυεθνικών» και στον
Ταρτουφισμό
των θρησκειών, που το συμπόρεμά τους τις φιλιώνει κι ίσαμε τις ολάπρεπες
θέσεις
τους που 'ναι, για τις πρώτες, οι κερδοφόροι πόλεμοι και, για τις
δεύτερες, τα βλογητά για τη νικηφόρα έκβασή τους.
Έτσι, αν η ανθρωπότης, στο χρόνο που της λείπεται, δεν καταφέρει να
εξουδετερώσει τις πρώτες και να λογικέψει τις δεύτερες, πολύ το
σκιάζουμαι πως
η μοίρα του ανθρώπου και στον αιώνα π' ακολουθά δε θα 'ναι καλύτερη.
(1979)

Οι «Εκλεκτοί»

Ναι, Κύριε.

Οι πολλοί - κατά το «ρήμα» Σου -

Με τον ιδρώτα του προσώπου τους

Τρώνε τον άρτο τους.

Όμως είναι κι άλλοι, οι λίγοι,

Που με τον ιδρώτα του προσώπου των πολλών,

Τρώνε τις λιχουδιές τους.

Κουράγιο

Κάθησες να φας,
Δεν έπλυνες τα χέρια. - Ήξερες... -
Λειψό το φαΐ,
Λειψότερο το προσφάι,
Πολλά τα στόματα γύρω,
Πολλά τα χέρια π' απλώθηκαν στη γαβάθα.
Άφησες τους άλλους να φάνε,
Κι απόμεινες νηστικός.
Εχ... εργάτη,
Εργάτη απεργέ,
Κουράγιο.
(1986)

Αντι... ποίημα

Σε γράμμα στον πατέρα σου:

Υ.Γ. (Για το θείο Στέφανο).

«Εδώ... Αμβούργο. Όλα πάνε καλά.

Δουλεύω γερά. - Άνοιξα κιόλας λογαριασμό στην Τράπεζα.

Κι οι φροϊλάιν, πανέμορφες...».

Στο τέλος του χρόνου:

Υ.Γ. (Για το θείο Στέφανο).

«Εδώ Στουτγάρδη. Δουλεύω και δεύτερη βάρδια.

Στο βιβλιάριό μου καταθέσεων, ο αριθμός τετραψήφιος.

Κι η Γκρέτχεν, ένα όνειρο! - Θα την κάνω γυναίκα μου.

Το τρίτο μήνυμα, μου το 'φερες μόνος σου.

Κι ήταν έν' αναπηρικό καρότσι και δυο πατερίτσες.

Κι η Γκρέτχεν, ...ένα όνειρο, - άπιαστο.

Κι η ζωή...

Οργή

Πορευόμενον κείνο το πρωινό, για το περβολάκι μου
Με το τσαπί στον ώμο,
Μπρος από τη βάση πυραύλων του Λαγκαδά,
Σιγοφιθυριζοντας ένα αισιόδοξο τραγούδι,
- Που μου κόλλησε από το γλέντι της προηγούμενης βραδιάς. -
Ξάφνου, μπροστά στη μεγάλη πύλη του στρατόπεδου, σταμάτησα
Κι υψώνοντας το τσαπί μου, χούγιαξα:
- Φονιάδεεεεεεεεεεεε...
Ύστερα κατέβασα το τσαπί στον ώμο
Και πορεύτηκα για τη... ζωή.

Τα χέρια

- Χέρια βάρβαρα που μαστιγώνουν κορμιά ανήμπορων σκλάβων.
Χέρια ήμερα που χαϊδεύουν το χρυσάφι της κώμης μικρών Χερουβείμ.
Χέρια που κλέβουν από τον δουλευτή το μεροδούλι.
Χέρια που απλώνουνε στον πεινασμένο την ελπίδα.
Χέρια πού διπλομανταλώνουν τα κελιά της αιχμαλωσίας.
Χέρια π' ανοίγουν κλουβί, για να λευτερώσουνε καναρίνι.
Χέρια που απλώνονται με ύπουλη ζεστασιά.
Χέρια π' αγκαλιάζουν μ' ανείπωτη θέρμη.
Χέρια που «απεργάζονται» το χαμό της ανθρωπότητας.
Χέρια που υψώνονται, λάβαρα της ειρήνης.
Χέρια που απλώνονται τρεμάμενα, για ζητιανιά.
Χέρια που σφίγγονται αποφασιστικά, σε γροθιές, για το δίκιο.
Χέρια που σπρώχνουν βάνανσα το μελλοθάνατο στον τόπο της
εκτέλεσης.
- Χέρια που προσφέρουνε, κρυφά, νερό στον διψασμένο δεσμώτη.
Χέρια οχιές π' αγκαλιάζουν κεντρίζοντας.
Χέρια κλωνιά κερασιάς ανθισμένα, π' αγκαλιάζουν μοσκοβολώντας
αγάπη.
- Χέρια που σκοτώνουν στη Βηρυτό τ' άφταιγα Χερουβείμ.
Χέρια π' ανοίγονται σ' αγκαλιές, να σώσουνε τ' ανένοιαγα Σεραφείμ.
Χέρια που λαβώνουνε τον αδερφό, σ' ατέρμονες μάχες.
Χέρια γιατρών, που πασκίζουν ν' αρπάξουν το λαβωμένο, από τα μπράτσα
του χάρου.
- Χέρια που υπογράφουνε, δίχως περίσκεψη, την καταδίκη σε θάνατο του
Αθώου.
- Χέρια π' αρνούνται να παραδώσουν στο Χάρο τον Άφταιγο.
Χέρια που ζωγραφίζουν πορτρέτα του «πλούτου».
Χέρια που αγιογραφούνε τον άνθρωπο του μόχτου.
Χέρια που καλωσορίζουν τον άνομον εισβολέα.
Χέρια π' αδράχνουν το τουφέκι, για τη λευτεριά της πατρίδας.
Χέρια, των προσκυνημένων, που προσφέρουν στον καταχτητή «γην και
ύδωρ».
- Χέρια, των απροσκύνητων, που κουρσεύουν του ξένου την υπεροψία και το
θάρος.
- Χέρια του ανθρώπου, θεριά ανήμερωτα.
Χέρια του ανθρώπου, της αγιοσύνης λαμπάδες.

Μνήμη

Στ' ανήλιαγο υπόγειό μου,
Έρθε να με δει, ένας φίλος.
Δεν είχα τι να του προσφέρω
Και μου 'κανε το τραπέζι.
(Ήταν οι καιροί που μας απαγόρευαν
Το μεροκάματο
- Και την ανάσα.)

Πίκρα

Σουκορή, Αμίν, Χαλήλ,
Αδέρφια μου, άστεγα,
Της κατακαημένης Αφρικής.
Αλή, Χορσέφ, Ραούλ
Αδέρφια μου, τρωγλοδύτες.
όπου της πατρίδας Γης.
Από σήμερα, η ψυχή μου,
Θα δύνονταν να λουλουδίσει, σάμπως το ρόδο,
Στους παλιούς κήπους της Μπαγκντάτ.
Τι σήμερα,
Μια κρεμεζιά παπαρούνα, - το κατακαίνουργο σπίτι μου,
Κανακεύει, στις ζεστές απαλάμες της,
Τις σκιαγμένες ελπίδες της φαμίλιας μου.
Κι εχ...
Αυτό το σπίτι, - τούτ' η παπαρούν', αδέρφια...
Στα θέμελά της, την οργή σας στοίχειωσα.
Στις σιδεροκολόνες την αντρεία σας.
Κι εκεί στην τσιμεντόλασπη,
Τον ιδρο, τον αστείρευτο και το πυρό σας δάκρυ.
Όμως...
Αδέρφια μου, άστεγα...
Εγώ...
Από σήμερα...
Θα σας ντρέπομαι...
Ολοζωής...
(1980)

Αφιερώματα

(Αφιέρωμα στην επέτειο του ολοκαυτώματος της Χιροσίμα)

ΧΙΡΟΣΙΜΑ

Σήμερα, τριανταοχτώ χρόνια, μετά την ώρα «Μηδέν» - της τιμής μας -, θα 'θελα να μιλήσω σ' ένα παιδί της Χιροσίμα και να του ξομολογηθώ, πως ντρέπομαι που λέγομαι «άνθρωπος».

Σήμερα, τριανταοχτώ χρόνια μετά την αντίστροφη μέτρηση - της ανθρωπιάς μας -, γονατίζω στα πόδια του παιδιού μου και του 'μπιστεύομαι, πως ντρέπομαι που μ' έχει γονιό του.

Κείνη την πολιτεία δεν την γνωρίζαμε, όμως ήτανε δικιά μας. Στον ουρανό της σιργιανούσανε σύννεφα, φορτωμένα τότε οργή και πότε χαμόγελα. Στα παρτέρια των πάρκων της ανθίζανε τα κόκκινα γαρούφαλα της Ανατολής κι οι πόθοι των έφηβων. Στους άμβωνες των εκκλησιών της κάρπιζε και φτουρούσε το χρυσοφόρετο ψέμα. Στις έδρες της σοφίας της, τυφλοί διδάχοι, κανάκεναν τον σαρκοβόρον ανθό της πατριδοκαπηλείας. Στους στρατώνες των μονάδων της, αγέλαστοι σαμουράι, ξεγύμνωναν την ψυχή από την ομορφιά της και τους στοχασμούς από τις απορίες. Κείνη την πολιτεία δεν την γνωρίζαμε, όμως της χρωστούσαμε την έγνοια μας. Για τη δική μας χώρα. Για την πατρίδα - Γη.

Η φύση όντες κοιλοπονά τις ανάγκες της, από νωρίς μηνά στα πλάσματά της να μονιάσουν σε βολικές κούρνιας. Ο σεισμός, βρουχιέται στην υποχθόνια γλώσσα του «Προφτάστε, κρυφτείτε...». Οι νεροκατεβασιές, δέρονται στα βαθιά φαράγγια και μουγκρίζουν «Προφτάστε, κρυφτείτε...». Η φωτιά σελαγίζει στον αγέρα, με μυριάδες γλώσσες και σφυρίζει «Προφτάστε, κρυφτείτε...». Και μόνο κείνος, ο Γιούδας, κράτησε, καλά μανταλωμένο στον σκουπιδότοπο της καρδιάς του, το μεγάλο μυστικό, ίσαμε την ώρα «Μηδέν».

Τα πρωινά, πάντα, πριν κινησω στο Μαραθώνιο του μόχθου, την πρώτη «καλημέρα» μου, τη χάριζα στα παιδιά του γειτονικού Νηπιαγωγείου και το πρώτο χαμόγελό μου, στις μάνες, που κανάκεναν τα σπλάχνα τους, στο πάρκο της γειτονιάς μου. Μ' από τότες... Σαν αντικρίζω το παιδικό βλέμμα, χαμηλώνω το δικό μου. Σα γεύομαι τη στοργή της μάνας, γρικώ το χαμόγελο να κρέμεται στα χείλια μου, σα μαραμένο ρόδο. Ότι βαριά η ντροπή που φόρτωσε στους ώμους μου, ο Γιούδας, ο τρισκατάρατος.

Κείνη την πολιτεία, δεν τη γνωρίζαμε, όμως της χρωστούσαμε την έγνοια μας. Για τη δική μας πολιτεία. Για τη δική μας χώρα. Για την πατρίδα - Γη. Κείνη την πολιτεία δεν τη γνωρίζαμε, γιατί δεν γνωρίζαμε την ευθύνη μας.

Και σήμερα, τριανταοχτώ χρόνια μετά την «αντίστροφη μέτρηση» - της ανθρωπιάς μας - μια θα πρόπονταν στους ανθρώπους παραγγελιά.

Πόλεμο στον πόλεμο και στους εμπόρους του, για να μη μαραίνονται τα χαμόγελα στα χείλια των «Χερουβείμ» του ανθρώπου. Πόλεμο στον πόλεμο και τους εμπόρους του, για να μη ντρεπόμαστε να κοιτάζουμε κατάματα τα παιδιά μας. Πόλεμο στον πόλεμο. Τώρα και πάντα.

Καλωσόρισμα I

Στον παιδικό φίλο πολιτικό πρόσφυγα Μένιο Νικολαΐδη

Εχ... εχ... και τι να σου προσφέρω, με το καλωσόρισμα,
Των παιδικών μου χρόνων, φίλε κι αδερφέ μου,
Που μου 'φυγες την «άνοιξη».....
Που μου 'φυγες την «άνοιξη» και μου 'ρχεσαι «χειμώνα».
Λέω λοιπόν να σου προσφέρω, πρώτα - πρώτα,
Κάμποσες ρόγες, από το τσαμπί με τα «εγκώμια» της πικρομάνας σου,
Π' όντες, τα μαύρα τελώνια, την έπεισαν για το χαμό σου,
Μέρα και νύχτα τα 'ψελνε, για τ' ακριβό της τέκνο.
'Υστερα, μιαν αρμάθ' από τις μνήμες μας, λέω να σου προσφέρω,
Τότες που, με τα λιανόχερα της «έφεσης», σκάβαμε, πλάι - πλάι,
στα βαλτονέρια της ζήσης,
Και με τις πυγολαμπίδες του «στοχασμού», φέγγαμε το «έρεβος»
της νύχτας του καιρού μας,
Να βρούμε τ' ακριβό στρατί, που 'βγαξε στην αλήθεια.
Κι εντύς, τα δάκρυα του αποχωρισμού μας, λέω, να σου προσφέρω,
Που, σαν πανάκριβα ρουμπίνια, στο θησαυροφυλάκιο της καρδιάς μου,
τα φύλαξα,
Για τούτη την πανάγιαν ώρα, της αντάμωσης.
Και στα στερνά, τις μνήμες, θέλω να σου προσφέρω, από τις διδαχές
των ακριβών δασκάλων μας,
- Τήνε θυμάσαι, μαθέ, τη Ρόζα Ιμβριώτη, τη «μάνα» -,
Π' όργωσαν, βαθιά, το παρθένο λιβάδι της ψυχής μας,
Κι έσπειραν, εκεί, το μαγικό βοτάνι της αγάπης για τον άνθρωπο
Και της αγιάτρευτης έγνοιας, για τους απόκληρους της πατρίδας - Γης.
Κι αν τούτα, δε σου φτάσουν, αδερφέ μου,
Το δυσκολότηρο, θα σου προσφέρω, της καρδιάς μου,
Να κοινωνήσεις το «σώμα κι αίμα» της παιδικής αγάπης μου,
Που, τριάντα τόσα χρόνια χωρισμού,
Ανέβασαν το προζύμι τόν «άρτου» της
Και γλύκαναν, πιότερο, το κρασί της.
(1974)

Ρόζα Ιμβριώτη

Ένα πουλί νωριόπουλο, νώριο ζουγραφισμένο,
Απ' την Αθήνα κίνησε, και στο Κιλκίς κονεύει.
Κονεύει στο Γυμνάσιο, στη μεσιανή πορτάρα,
Κι ωσάν τον άνθρωπο μιλεί, μιλεί και πικροκρένει:
- Εσείς παιδούδια του Κιλκίς κι εσείς σχολειταρούδια,
Γι' αφήστε σάκες και ποδιές, αφήστε τις σοφίες
Κι ελάτε γυροτρόγυρα να πώ σας το μαντάτο,
Να πώ σας ποιος απόθανε κει χάμου στην Αθήνα.
Η μάνα σας απόθανε, η Ρόζα Ιμβριώτη.

Και μια γριά σαν τ' άκουσε, μπήζει φωνή περίσσια,
Οπού ραγίζει τις καρδιές, ματώνει φυλλοκάρδια,
Ραγίζει και τ' αγιόβραχα, στ' Άι - Γιώργη το νταμάρι.
- Ρόζα, και τι να θυμηθώ και τι ν' αναθιβάνω
Και ποια παινέματα να πω, γλυκά να σε παινέσω;
Να πω πως ήσουν άγγελος, το παίνεμα καλό 'ναι,
Μ' αν πώ σε «φως των δύστυχων», καλλιότερο και πρόπο.

Γρηγόρης Λαμπράκης

(Επιτύμβιοι σίχοι)

Ειρήνη, στρατολάτισσα θεά, και ζωοδότρα,
Στη γης, όπου τη ραίνουμε με ανθούς, για λίγο σάσου,
Κι ένωσε με το θρήνο μας, το θρήνο σου και κλάψε,
Το νιο κονταρομάχο σου, τον πρώτο, μεσ' στους πρώτους,
π' αντρείεύτηκε και πόθανε κι αθάνατος λογιέται.

(1982)

Καλωσόρισμα II

Καλέ μου, καλωσόρισες, από τα μαύρα ξένα,
Τα ξένα και τ' απόξενα, ούτε τριάντα χρόνια,
Σ' εξόρισαν οι άκριτοι κι οι τρισκαταραμένοι,
Που 'χανε όμπυο στην ψυχή, φαρμάκι στην καρδιά τους,
Και μάηδε σχώριο λόγιαζαν, μαηδέ φιλιά γρικούσαν.
Καλέ μου, καλωσόρισες, από τα μαύρα ξένα.
Θωρώ σε κει που κάθεσαι, στη θύρας το πεζούλι
Κι αναθιβάνω τα παλιά, σα σμίξαμε στη ζήση,
Που 'σουν καλός, που 'σουν χρυσός, που 'σουνα διωματάρης
Κι είχες καρδιά του «Χερουβείμ», που κλειούσε τον καημό σου
Για των φτωχών την πόρεψη και την πικρή τους μοίρα.
Καλέ μου, καλωσόρισες, από τα μαύρα ξένα,
Τη ζήση κι αν μας κλέψανε, δεν κλέψαν την καρδιά μας.

(1983)

Εσείς πουλιά

του Αζίζ Νεσίν

Εσείς πουλιά της Γιάλοβας και γλάροι του Αιγαίου,
Κι εσύ αγέρι της στεριάς, του Βόσπορου λεβάντε,
Παρακαλώ σας φέρτε μου μαντάτ' από την Πόλη,
Πώς είν' ο Αζίζ, το καρτεσίμ, πώς ζει και πώς πορεύει;
Μ' ακούει τ' αγέρι, σώνεται, μ' ακούει κι αλλάζει ρότα,
Ακούν και τα θεόπουλα, μαργώνουνε και ρεύουν.
Μονάχα κείνο το πουλί, με τις χρυσές φτερούγες,
Οπού 'χει μάγια στο λαιμό κι ανθρωπινή λαλίτσα,
Στ' ακροθαλάσσι φτερακά, κονεύει σ' άγριο βράχο
Κι από μακριά μου κελαηδεί κι από κοντά μου κρένει.
- Αν αρωτάς για τον Νεσίν, κάλλιο μην το 'χες κάνει.
Πάλε ναπίς και ρώτησες, θα πώ σου τα μαντάτα.
Εψές, προψές τον έπιασαν, της νύχτας τα τελώνια,
Σ' άγρια μπρουντρούμια τον κρατούν κι εκείνος τραγουδάει,
Για του λαού του το κισμέτ και των φτωχών τα δίκια.

(1983)

Υπάρχω

του Μιχάλη Σταφυλά

Υπάρχω,
Αδερφέ μου μαύρε του Γιοχάνεσμπουργκ,
Μέσα στην πυρήν ανασεμιά σου,
Που την ξοδιάζεις στις στοές των χρυσορχειών,
Για ένα λειψό μεροκάματο,
Και για πολλά ξένα διάφορα.

Υπάρχω,
Μικρό άπλερο «Χερουβείμ» της Βηρουτού,
Μέσα στα λυπημένα ερωτηματικά των ομματιών σου,
Που πασκίζουν να ξεδιαλύνουν,
Τους λόγους της κοσμοχάλασης,
Που μανιζει γύρω σου.

Υπάρχω,
Δόλια μάνα του Ζαΐρ,
Μέσ' στις σπαραχτικές κραυγές σου,
Που ζητιανεύουνε μπουκιά ψωμί, κόμπο νερό,
Για τα τρία σπλάχνα σου.
- Που κιόλας είναι πεθαμένα. -

Υπάρχω,
Αδέλφια μου απεργοί, της όγδοης βδομάδας, στη ΜΙΝΕΡΒΑ,
Με την έγνοια μου να σμίγει τις δικές σας,
Δύναμη στη δύναμή σας,
Κουράγιο στο κουράγιο σας,
Νταγιαντάτε.

Υπάρχω,
Αδερφέ μου, στη Χιλή,
Μέσα στο υγρό κελί του δεσμοτηρίου σου,
Πλάι - πλάι στο μικρό, καγκελόφραχτο παράθυρο,
Που σου επιτρέπει να... γεύεσαι ένα κομμάτι ουρανό, τη μέρα
Και να καλωσορίζεις ένα μικρούλι αστεράκι,
- αγιοκέρι της Πασκαλιάς - τη νύχτα.

Υπάρχω,
Για να πολεμώ τα λυσσασμένα θεριά της Αποκάλυψης,
- Τους εμπόρους του πολέμου, -
Που τροχίζουν, τα τσελικιά δόντια τους,
Πάνω στα λιανισμένα κόκαλα,
Των άφταιγων κι ανίδεων «Χερουβείμ».

Υπάρχω,
Για να μάχουμαι, ολοζωής,
Για την ειρήνη, το παιδί και τ' άδικο.

Πλατεία της τιμής

A. Αν δεν έχεις καρδιά να στάξει μύρο,
Για να μυρώνει τα φλεγόμενα φυλλοκάρδια σου,
Κι αν δεν έχεις δάκρυ ροδόσταμο,
Να πνίξει τη μοσχοβολιά του λιβανιού,
Κάλλιο μην κλάψεις.
Στις πενήντα πέντε χιλιάδες ελπίδες μας,
Που δολοφόνησαν μπροστά σου, στην πλατεία της τιμής, Τιέν Α Μεν,
Πρέπεται του μύρου και του μόσκου δάκρυ.

B. Η ζωή σάλπισε τ' ορθρινό της.
Μυριάδες μαραθνοδρόμοι δρέμουν να προφτάσουν.
Και μόνο στην πλατεία Τιέν Α Μεν,
Νεκροί φοιτητές κείτονται, ασάλεντοι, τ' ανάσκελα,
Σα σταυροί καρφωμένοι στην άσφαλτο.

Αναστάσιμο

στην Χαϊδούλα

Κορούλα μου, καρδούλα μου, αστέρι μου,
Μέσα στο παρθένο λιβάδι των σπλάχνων σου,
Κάρπισε

Ο λωτός της ελπίδας,
Της ζωής η υπόσχεση,
Του «Χερουβείμ» η αγιοσύνη.

Ω!, ο τυχερός εγώ,

Που του σπλάχνου μου το σπλάχνο,
Θα πορευτεί σε καιρούς ειρηνοφόρους
Και στρατές ολόφωτες, της φιλικιάς.

Μη σκιάζεσαι για τη μοίρα του τέκνου σου,
Καρδούλα της καρδιάς μου, περιστέρι μου.

Η «ρομφαία» - η πέννα μου, -

Ορθόστητη πλάι στο λίκνο του,

Θα το προστατεύει από τους εμπόρους του αιμάτου,
Τους τρισκατάρατους.

Ω! ο τυχερός εγώ.

Η ζωή μου, τώρα, ένα γιορτάσι

Και μια δέηση για την άγιαν ώρα,

Που θα με καλέσεις να κοινωνήσω την «άφατη» χαρά,

Από το δυσκοπότηρο της ψυχής σου.

Να 'σαι καλά, ζωή μου.

(1988)

Το «Χερουβείμ»

Χαρισμένο στην εγγονούλα μου Δήμητρα
(και σ' όλα τα «Χερουβείμ» της Πατρίδας - Γης)

Γλυκό μου «Χερουβείμ»

Της μάνας σου απαντοχή και του κυρού σου ελπίδα,
Αστέρι και Χρυσάστερο που σιργιανάς στα ουράνια,
Γαλάζια ανγούλα λιόλαμπρη και πορφυρένιο δείλι,
Αηδόνι γλυκοκέλαϊδο μεσ' στ' ορθρινό της κούνιας,
Ρόδου μπουμπούκι ανάνθιστο, γαρούφαλο μοσχάτο,
Γλυκό μου «Χερουβείμ».

Γλυκό μου «Χερουβείμ»,

Κύμα του πόντου, ήμερο, νόπου φιλάει τα ρήχη,
Του μπάτη δροσολόγημα, που τις καρδιές λαρώνει,
Μεσ' στο σκοτάδι της ζωής, αυγερινέ και πουίλια,
Ελπίδα στην απελπισιά, διπλή χαρά στη σκόλη,
Πεφτάστρι νόπου κούρνιασε σε τρυφερές αγκάλες,
Γλυκό μου «Χερουβείμ».

Γλυκό μου «Χερουβείμ»,

Ρίζα τ' ανθρώπου που κινάει, απ' της ζωής τους κόρφους,
Μανόλιας μύρον άχραντο για φυλλοκάρδια λαύρα,
Πυγολαμπίδα που φωτάς, απελπισιάς «ερέβη»,
Γιαβρί μου κι αστεράκι μου κι ολόγιομο φεγγάρι,
Φευγάτ' απ' τα ξεφτέρουγα του Αϊ - Γιώργη, αγγελάκι,
Γλυκό μου «Χερουβείμ».

Γλυκό μου «Χερουβείμ»,

Πώς το μπορούν οι άκριτοι και οι τρισκαταραμένοι,
Να σου θερίζουν τη ζωή, πριχού τη γης θαμάξεις,
Και στ' ακριβά χειλάκια σου το γέλιο να σκοτώνουν;
Εσέ ρωτώ κι απόκριση ατός μου, πάντα, δίνω,
Γιατί 'ναι η έγνοια μας λειψή, για σε και την «ειρήνη»,
Κι έτσι ορίζουν τα θεριά, οι εμπόροι του πολέμου,
Κι από το άγιο αίμα σου στήνουν τρανά καζάντια,
Γλυκό μου «Χερουβείμ».

Γλυκό μου «Χερουβείμ»,

Έγνοια μου, πρώτη και στερνή, καρδούλα της καρδιάς μου.

(1989)

Κελαΐδι

(Στην εγγονούλα μου)

Θα μάσω τα γελάκια σου, να κάμω ένα κελαΐδι,
Να 'ρχονται τα θεόπουλα, ν' ακούνε, να μαργώνουν.
Πρώτος ο σπίνος έρχεται, ακούει και μαργώνει.
Ύστερ' ο πετροκότσυφας, ακούει κι αλαλιάζει.
Στερνό τ' αηδόني έρχεται, στην κούνια σου κονεύει,
Ακούει και θιαμαίνεται και πλιο δεν κελαϊδίζει.

(1990)

Συρματοπλέγματα

Συχνά,
Όταν θέλω να χαϊδέψω
Τα μεταξένια μαλλάκια σου
Μικρό μου Χερουβείμ - εγγονούλα μου,
Διστάζω για λίγο
Μη λάχει και τα δάχτυλα του χεριού μου
Έγιναν αγκαθωτό συρματοπλέγμα' από στρατόπεδο
Και σου αγκυλώσουν το κεφαλάκι.

Εμείς, βλέπεις, καρδούλα μου,
Ζήσαμε και ζούμε μέσα σε συρματοπλέγματα,
Που αγκυλώνουν
Τη μνήμη και τη ματώνουν,
Τη γνώρα της ζωής και την πονούν.

Η Κόλαση

Γέρος σε ράχη στράτιζε, αντάμα με τ' αγγόνι,
Κι ήταν η ράχη έμορφη, με πεύκα και μ' ελάτια.
Ξάφνου σκοτεινιάσ' η ραχιά και κρύφτηκεν ο ήλιος.
- Παππούκα ποιος τον έσβησε, μεσημερίς τον ήλιο;
Μήνα μπουρίνι άγριο, μήνα του κάμπου αντάρα;
- Κι ουδέ μπουρίνι άγριο, κι ουδέ του κάμπου αντάρα.
Μον' τήρα κει, κατά Νοτιά τις φλόγες οπ' ουρλιάζουν,
Με μύριες γλώσσες τα ουρλιαχτά, με μύριες κ' οι φοβέρες,
Καίνε τα πεύκα, το κλαρί, τα ελάτια στις κορφάδες,
Βγάζουν του ρετσινιού καπνό, τον ήλιο σκοτεινιάζουν.
- Και ποιοι τις βάζουν τις φωτιές, παππούκα στα ρουμάνια;
- Κανείς δεν ξέρει σπλάχνο μου, δεν έπιασαν κανένα.
Μ' αν λάχαινε να τους ιδώ, όρκο σου δίνω, γιέ μου,
Πως στην πυρά θ' απόρριχνα ετούτους τους φονιάδες,
Που μαγαρίζουν τη ζωή, μολεύουνε τον τόπο.
Κι εχ, αγγελούδι του Θεού, του σπλάχνου μου το σπλάχνο,
Εχ, να γινόταν να 'ρχονταν κείνες οι μέρες πίσω,
Όντες, παιδί, ροβόλαγα σε τούτα τα ραχόνια,
Για να βοσκήσω ζωντανά, του κύρη μου κοπάδι.
Κι ως έφτανα στο σύδεντρο, στα πεύκα, στα ελάτια,
Άκουα τα θεόπουλα, τους σπίνους, τις γαλιάντρες
Και τ' άλλα κελαϊδιάρικα να με καλωσορίζουν.
Ύστερις έστηνα τ' αντί ν' ακούσω των δεντρώνε
Τα σιγομουρμουρίσματα για με, που μ' αγαπούσαν.
Κι έμπηξα τότες τις φωνές να τ' αντιχαιρετήσω:
«Ε, σεις δεντρά κ' εσείς πουλιά ήρτα, καλώς σας βρήκα».
Και με τ' αντιχαιρέτισμα έπιανα να χορεύω,
Όσάν κασιόκι στη λογγιά κι ωσάν ζαρκάδι άγριο
Και μια τους πεύκους να φιλώ, την άλλη τα ελάτια,
Όσπου στο χώμα προύμντα, να 'πεφτα να βοσκούσα,
Τη χλωρασιά, τα λούλουδα σα να 'μουνα αρνάκι.
Κι απέ, τ' απομεσήμερο, στο στάλισμα, καρδιά μου,
Τα πρόβατ' αναχάραζαν, κι εγώ με τη φλογέρα,
Σε κείνου του χιλιόχρονου του πλάτανου τ' απόσκια,
Μέλωνα, γύρω τις ερμιές και γλύκαινα την πλάση.
Τώρα, ζωή μου, ρήμαξαν τα δάση, μας τα κάψαν
Κι εκείνο που μας έμεινε, παρηγοριά, σ' αντίκρα
Καθώς θωρείς τ' αφάνισαν της νύχτας τα τελώνια.
Τώρα ραχόνια έρημα και δάση στοιχειωμένα!

Μήτε δεντρά, μήτε πουλιά, μήτε της γης τα ζούδια,
Και μήτε αγριμιών φωλιές και λύκων κρύφιας κούρνιας,
Λάκισαν, όσα γλίτωσαν, και σ' άλλους τόπους πάνε.
- Παππούκα, κλαις; - Τι 'πες παιδί; Αν κλαίω; Δεν το κρύβω.
Καθώς που κλαις στην κόλαση, αυτό θαρρώ πως κάνω.
Κι άμποτε ψεύτη να τον πεις, καλό μου τον παππού σου,
Που λέει πως σκοτώνουμε μονάχοι τη ζωή μας.

Ολιγόστιχα

Για τ' άραχλα του κόσμου μας, έχεις κι εσύ μοιράδι.

Δε μίσησα τους άρχοντες, μίσησα τους βασιτάζους.

Ελεημοσύνη δε ζητώ, το χρέος σου προσμένω.

Μελέτα τον το δρόμο σου, μη λάχει και τον χάσεις.

Σα δεν προγκάς τον πόλεμο, προδίνεις την ειρήνη.

Αντάρτες δυο τουφέκισες, δέκα θ' ακολουθήσουν.

Πότε τσεκούρι τσελικί και πότε' ανθό κρατούσα.

Πανόραμα

Στα μάτια του μικρού παιδιού, θωρώ τον κόσμο ούλο.

Όταν τα δάκρυα και το γαίμα περισσεύουν,
Το δέντρο της ζωής πίνει και μαραίνεται.

Θεμά και τρισανάθεμα στους που κινούν πολέμους
Και ξετιμιώνουν σε χρυσό, το γαίμα των φτωχώνε.

Ένα πεφτάστρι έσβησε και φτώχυναν τα ουράνια,
Ένα παιδούδι πόθανε και φτώχυνεν η πλάση.

Κλάψτε τ' ανένοιαγα πουλιά, που τα 'βρε καταιγίδα,
Κλάψτε και τ' αραπόπουλα, που θέρισεν ο Άρης.

Εστόμωσε κι ελύγισε του Χάρου το δρεπάνι,
Π' εθέρισε σε πόλεμο χίλιους καν δυο χιλιάδες,
Κι αφήκεν ένα ζωντανό, να κλαίει οχτρούς και φίλους.

Συμβουλή

Ο γερο Λιάς, με το γλυκό, το γιο του συμβουλεύει.
- Γιε μου, κράτα το λόγο σου μακριά 'πο την οργή σου,
Τι λόγος όπου οργίζεται, φυραίνει την πειθώ του.

Καιρό πολύ σε γύρευα και σ' ήυρα στη θανή σου.

Ένα φιλί του έγγονα, μου σβει χιλιάδες δίψες.

(Στην εγγονούλα μου)

- Εμένα κλαίει μου η ψυχή, απ' του κορμιού τους πόνους,
Κι ακαρτερεί το γέλιο σου, μπάλαμο και γιατρεία μου.

Έλιος σου το χαμόγελο, ζεσταίνει την καρδιά μου.
Κι εκείν' ευτύς λουλούδισε γαρούφαλα και ρόδα.

Εμέ τελειώνει μου η ζωή κι εσέ μόλις π' αρχίζει.
Σ' εμέ βιολέτες πρόποννε, σ' εσένα λεμονάνθια.
Σ' εμέ χειμώνα μήνυμα, σ' εσέ φιλιά του Μάη.
Αχ... δε φιλιών' η άνοιξη, με το βαρύ χειμώνα.

Στοχαστικό II

Χρέος μας, των γραμματιζόμενων, να παιδέψουμε το λαό σε πολλά,
που δεν τα κατέχει και να παιδευτούμε από δαύτονε σ' ένα, τη γλώσσα.
Δάσκαλος ελόγου του, σκολειαρούδια εμείς.

Αυτή 'ναι, θαρρώ, η τάξη κι η σειρά - αμί κι η ανάγκη.

Τι άνε λάχει και βουληθούμε τ' αλλιώς, αλλιιά μας κι αλλιιά του.

Με τη «λόγια», τότε μπερδουκλώσαμε, τον αστείρευτο.

Με την «καθομιλουμένη» - τήνε λένε κι «απλή δημοτική» -
θα τότε καταντήσουμε... μουγκό.

Κι άλλο τι δεν ξέρω να 'ναι για λύπηση, πιότερο,
από τη στερεμένη κι άλαλη βουνίσια νεροκατεβασιά.

(1979)

Πατρίδα - Γης

Το πρόπο δεν είναι να χωρίζουμε τον πλανήτη μας
Σε πατρίδες.

Το πρόπο είναι να τις σμίγουμε σε μια,
Τη Γης.

Οι μάνες της Κρσίνας

Δυο μάνες, δυο καψόμενες κι οι δυο χαροκαμένες
Η μια Τουρκάλ' αρχόντισσα, κι η άλλη Γιουγκοσλάβα,
Μοιρολογούν τα τέκνα τους, στις Κρσίνας μια πλατέα:

- Ορχάν, γιαβρούμ και ρίζα μου και της καρδιάς μου αίμα,
Ασλάνι και καπλάνι μου, πανώριε μπεχλιβάνη,
Π' ορέγονταν τα κάλλη σου και νιές και παντρεμένες
Κι ούθε περνούσες άνθιζαν γαρούφαλα και ρόδα.
Πού να σε θάψω η έρημη και πού να σ' απιθώσω,
Κάλλιο μες της καρδούλας μου το μνήμα να σε θάψω,
Μην έρτουν χρόνοι λησμονιάς και σ' απολησμονήσω.
Βάι - βάι, Αλλάχ, πώς βάσταξες τέτοιον ανθό να δρέψεις;

- Ιβάν, σε κλαίω, η άμοιρη, κλαίω μαλλιοτραβιέμαι
Και της καρδιάς το γαίμα μου, στάλα τη στάλα χύνω.
Έσουν αστέρι τ' ουρανού κι Αρχάγγελος του κόσμου,
Εγώ κρυφά σε χαίρομαν και φανερά οι άλλες.
Κι όντες καβάλιες το φαρί και χύνοσαν στις ρούγες,
Ούλες ευθύς μεριάζανε, να διούν τον Άη Γιώργη.
Τώρα, μπροστά μου κείτεσαι, σα μαραμένος κρίνος,
Δίχως πνοή, δίχως φωνή, δίχως στραψιά στο βλέμμα.
Κι εγώ με δάκρυ ραίνω σε, με της καρδιάς το μύρο.
Εχ, εχ, Θεέ μ', πώς μπόρεσες το τέκνο μου να πάρεις;

Απ' την αγκάλη μπόρεσες, μ' απ' την καρδιά μου όχι.

Του Ζάγκρεμπ

Χίλια πουλιά νεπέτουσαν, καν χίλια πεντακόσια,
Μαύρα πουλιά, σαν κόρακες κι ωσάν κουρούνες μαύρα.
Απέ βοριά νεπέτουσαν, κατά νοτιά ξαμώναν
Θωρεί τα γεροτσόμπανος, σκύβει και φτάει στον κόρφο.
- Θεμά σας μαυροκόρακες κι εσάς μαυροκουρούνες.
Νεκρούς στρατιώτες είδατε και δρέμετε για σάρκες.
- Εμείς νε μαυροκόρακες και νε μαυροκουρούνες.
Εμείς περιστερόπουλα, κάτασπρα περιστέρια,
Στου Ζάγκρεμπ την ερμούπολη πέσαμε σε καπνούρες.
Μας μαύρισαν τα πούπουλα, αμί και οι καρδιές μας.
Τι 'κει ο Χάρος κυβερνά, ο Ξαποδώ νορίζει.
Θερίζει δέκα το πουρνό, τ' απόσπερνο τριάντα,
Κι εκείά π' αυγίζουν οι κορφές, χίλιους και δυο χιλιάδες.

Ο δάσκαλος της Κράινας

- Τι σου 'λαχε μπρε δάσκαλε κι έπιασες μοιρολόι,
Κι έπιασες να μοιρολογάς, να χύνεις μαύρο δάκρυ,
Κι έπιασες να μοιρολογάς και να μαλλιοτραβιέσαι;
Μην το κρασί σ' αρρώστησε, που πίνεις κούπα - κούπα,
Και σ' έκαμε σαν κουζουλό και σαν το χασονούση;

- Κάτσε ν' ακούσεις, άγουρε κι απέ με αποπαίρνεις.
Πουρνό - πουρνό ο Χάροντας με τσελικί δρεπάνι,
Θέρισε τα παιδούδια μου, τ' άγουρα μαθητούδια,
Με τρεις οβίδες 'πε Βοριά και τρεις απέ την Κράινα.
Κι εγώ π' απόμνα ζωντανός, κάθουμαι και τα κράζω,
Να βγουν απ' τα χαλάσματα, το μάθημα ν' αρχίσω.

- Κράζω τα, ματακράζω τα, μ' απόκρεση δεν παίρνω.

Είδαν πολλά τα μάτια μου...

*Είδαν πολλά τα μάτια μου, πολλ' άκουσαν τ' αυτιά μου,
Μα σαν κι αυτό της Πρίστινα, νε είδαν, νε θα διούνε.*

Μικρό παιδί, τοσούλικο, μες σε βροχή από σφαίρες,

Να σκάβει λάκκον άβαθο, να θάψει το γονιό του,

Κι απέ στο χώμα καθιστό, να τον μοιρολογάει:

- Κύρη μου, καλοκύρη μου, πατέρα, πατερούλη,

Ψες έθαψα τη μάνα μου, σήμερας θάβω εσένα

Και μνέσκω έρμο στη ζωή, σα δέντρο δίχως ρίζες.

- Θέ μου κι αν είσ' εσύ Θεός, κι αν είσαι δικαιοκρίτης

Το κρίμα που κριμάτισες, δεν το σχωρά η καρδιά μου,

Ν' αφήσεις το πεντάρφανο δίχως γονιών την έγνοια.

Πού πας εσύ μικρούτσικο...

- Πού πας εσύ μικρούτσικο, πού δρέμεις μεσ' τη νύχτα,
Κι είναι η νύχτα αβλέμμονη, κι είναι η νύχτα άγρια;
- Πήγα κατά Σεράγεβο, να βρω τους εδικούς μου,
Τον κύρη και τη μάνα μου, κι εκείό το μικραδέρφι.
Βρήκα τον κύρη ξέπνοο, τη μάνα μαργωμένη,
Κι εκείό το μικραδέρφι μου, σφαγμένο σα μανάρι.

Καρδιογράφημα

Οι ερπύστριες των τανξ
Χάραξαν στην άσφαλτο του Σεράγεβο,
Το καρδιογράφημα του καιρού μου.
«Οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου».

Αλλιά του...

*Μεσ' από το κλεισιόσκοπιο της αρρώστιας μου,
Θωρώ, γύραθε, τον κόσμο,
Κι αλλιά του, τότε βρίσκω πιο άρρωστο
Από μένα.*

Κρατώ...

Κουράστηκα,
Να χουγκιάζ', ολοζωής, στ' αντί της οικουμένης,
Πως κάθε μέρα, πεθαίνουν από δίψα και πείνα,
Εκατό χιλιάδες «Χερουβείμ» - μικρά παιδιά του ανθρώπου -
Ολούθε στην πατρίδα Γη.
Κουράστηκα.

Κουράστηκα,
Να μοιρολογώ, καθώς μάνα τους, χαροκαμένη
Τις άπλερες ελπίδες του ανθρώπου,
Που τις δολοφονούν, οι τρισκατάρατοι
Μέσα στις φλεγόμενες πολιτείες των οριζόντων.
Κουράστηκα.

Κουράστηκα,
Να ραντίζω, με το μύρο των δακρύων μου,
Τ' ανεξίτηλα ερωτηματικά,
Που πέτρωσαν πάνω στη χλομή ικεσία των ματιών τους,
«Γιατί μας σκοτώνετε;»
Κουράστηκα.

Κουράστηκα,
Να ταξιδεύω την καφτήν έγνοια μου,
Στη Γη - και στους αιώνες -
Για τους μικρούς ήλιους, που βασίλεψαν και βασιλεύουν,
πίσ' από τα βουνά της αδιαφορίας μας.
Κουράστηκα.

Κουράστηκα,
Να σκαλίζω, με τα λιανόχερά μου
Τα χαλάσματα των βομβαρδισμένων σκολειών,
Για να σηκώνω, ευλαβικά, στην αγκαλιά μου,
Τα καφαλισμένα κορμάκια των μικρών «Χερουβείμ».
Κουράστηκα.

Κουράστηκα,
Να θάβω, τις μικρές ελπίδες - τα σπλάχνα μας -
Στ' άραχλο Μουσωλείο της ψυχής μου,
Που στοίχειωσε από τον πόνο,
Και το γαίμα τους, τ' άχραντο.
Κουράστηκα.

Όμως, στην καρδιά μου,
Απόμειναν λίγες ρουγιές αίμα
Και στα μάτια μου
Λίγοι κόμποι δάκρυ.
Κρατώ στην ντάπια μου
Κρατώ...

Καλοί μου...

*Καλοί μου διαβάτες,
Όταν με θωρείτε τα πρωινά,
Σταυρωμένο στα κάγκελα
Του γειτονικού μου Νηπιαγωγείου
- Πότε να κλαίω και πότε να γελώ -
Μη με λογιάσετε τρελό,
Μήτε κι αλλοπαρμένο.
Κλαίω και γελώ από χαρά,
Που τούτα, τα δικά μου, ανέμελα σκολειαρούδια,
Δε μετριούνται στα εκατό χιλιάδες «Χερουβείμ» τ' ανθρώπου,
Που πεθαίνουν από πείνα και δίψα κάθε μέρα,
Ολούθε στην πατρίδα - Γη.*

Παράκληση

Αδέρφια μου ποιητές,
Εσείς που γνοιιάξεστε για την ειρήνη,
- Τους άλλους ποιους τους λογιιάζει; -
Το μικρό παιδί του ανθρώπου,
Που το σκοτώνουν με πόλεμο, πείνα και δίψα,
Οι τρισκατάρατοι, οι τοκογλύφοι του αιμάτου του,
Πείτε το «καρδούλα μου»,
Πείτε το «χαρά μου»,
Πείτε το «περιστεράκι μου»,
Πείτε το «σπλάχνο μου», «φως μου», «ρίζα μου»,
Μοναχά «Χερουβείμ» να μην το πείτε.
Τι τούτο τ' όνομα, του το 'δωκα εγώ,
Όντες το βάφτισα στην κολυμπήθρα της ψυχής μου,
Ξέχειλη από το πυρό γαίμα της καρδιάς μου,
Κι από το καυτό δάκρυ των ομματιών μου.
Πείτε το «γλύκα μου»,
Πείτε το «γιαβρί μου»,
Πείτε το «ματάκια μου»,
Πείτε το «πεφτάστρι της νυχτός», «ρόδου μπουμπούκι αμύριστο»
Πείτε το «ζωή μου»,
Μοναχά «Χερουβείμ» να μην το πείτε.
Τι τούτο τ' όνομα του το 'δωκα εγώ - πάει μια ζωή -
Όντες το βάφτισα στην κολυμπήθρα της έγνοιας μου,
Για την πικρή του μοίρα.
Να 'στε καλά. Να 'στε καλά.

Νταγιάντα...

Ω... ναι, το ξέρω καρδιά μου πως ράγισες
Από τους ατέλειωτους θρήνους μου,
Για τ' άφταιγα «Χερουβείμ» τ' ανθρώπου.
Που τα σκοτώνουν με πόλεμο και πείνα.
Όμως... θερμοπαρακαλώ σε,
Βόηθα με να μείν' ορθός,
Όσο γίνεται πιότερο,
Στο μετερίζι μου, της «Ειρήνης».
Για τη Βηρυτό κινούμε σήμερα,
Να θρηνήσουμε, με τον πικρό θρήνο της μάνας,
Τα μικρά, νεκρά «Χερουβείμ».
Ύστερ' αλλού κι αλλού κι αλλού θα βρεθούμε...
«Ούθε παιδί και πόλεμος, ούθε παιδί και πείνα».

Νταγιάντα, λοιπόν, καρδιά μου,
Μη με προδώσεις... Παρακαλώ σε, μη...

Σημείωση: Ο στίχος μέσα σε εισαγωγικά είναι από προηγούμενο ποίημα του ποιητή

Του γεροποιητή

Όχι, παρακαλώ σας, να με πιστέψετε.
Δε νιώθω, διόλου, μοναξιά.
Μερονυχτίς με συντροφεύουν
Τα μικρά «Χερουβείμ» τ' ανθρώπου,
- Τα παιδάκια όλης της πατρίδας - Γης -
Κι όλο λένε και λένε πως κάτι μου χρωστούν.
Κι εγώ γελάω και τους αποκρίνομαι
Πως «τα εγγονάκια δεν μπορεί να χρωστούν στον παππού»,
Πως «ο παππούς χρωστά σε κείνα»
Και τότες στήγνουνε χορό
Και τραγουδούν για μένα,
Για έναν γεροποιητή, που τα γνοιάστηκε - λέει -
Και τώρα γελά μαζί τους και σύγκαιρα κλαίει.

Άμποτε

Άμποτε το τέλος μας να 'ναι,
Έμερο,
Ειρηνικό,
Ανθρώπιαστο,
Και καλή η απολογία μας,
Πάνω στο δίκαιο «Βήμα»,
Του ανθρώπου.

Δε θα μπορούσα

Δε θα μπορούσα να ζήσω, στιγμή
Μήτε και στην «Παράδεισο»
Αν δε θα 'χε 'κει
Παιδιά και πουλιά.

«Τετέλεσται»

Χάι, γέρικο άλογο, χάι...

Θα την ανεβούμε και τούτην την ανηφόρα της ζωής - δε γίνετ' αλλιώς.

Κοίτα, φτάσαμε κιόλας στο ξέγναντο της κορφής,

Απ' όπου θωρούμε τις πίσω πλαγιές του λόφου.

Μυριάδες «Χερουβείμ» - μικρά παιδιά τ' ανθρώπου -,

Που τα σκότωσαν με πόλεμο και πείνα,

Που τα μοιρολόγησα και τα 'θαψα μέσα στους αιώνες κι ακόμα τα θάβω,

Εγώ, ο «ποιητής της ειρήνης»,

Σκάλωσαν κιόλας στ' ανηφορικά γκρέμια

Κι αγκομαχούν, δρέμοντας κατά πάνω μου,

Να προφτάσουν να μ' αδράξουν στην αγκαλιά τους, πριχού σωριαστώ.

Και μα την πίστη μου,

Δεν ξέρω τίποτ' άλλο καλύτερο,

Από τις τρυφερές φτερούγες των άδολων «Χερουβείμ»

Να γείρεις απάνω τους το γέρικο κορμί σου

Να τ' αναπάψεις...

(1995)

Στέφανος Τηλικίδης

Ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και πεζογράφος.

Γεννήθηκε το 1923 στο Κρεπασνόνι του Καυκάσου και πέθανε το 1995 στη Θεσσαλονίκη.

Σε ηλικία 6 ετών εγκαταστάθηκε μαζί με την οικογένειά του στο χωριό Τέρπυλο του νομού Κιλκίς, όπου έζησε τα παιδικά του χρόνια. Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Ανήκε στη γενιά της Αντίστασης.

Στα Γράμματα εμφανίστηκε το 1953 με την ποιητική συλλογή «Δημοτικά Μοτίβα», εντυπωσιάζοντας κοινό και κριτικούς για τον μεστό, γεμάτο ανθρωπιά και λυρισμό στίχο του.

Γνωστός περισσότερο για το ποιητικό του έργο, ασχολήθηκε και με τα άλλα είδη του λόγου. Βραβεύτηκε σε λογοτεχνικούς και θεατρικούς διαγωνισμούς. Το 1983 πήρε το βραβείο «Ειρήνης και Φιλίας Αμπντί Ιπεκσί» για τα ποιήματά του.

Έζησε στη Θεσσαλονίκη, σεμνά και αθόρυβα, μέχρι το θάνατό του.

Ουμανιστής, αντιπολεμικός συγγραφέας, έθεσε την τέχνη του στην υπηρεσία του ανθρώπου. Στρατευμένος από νωρίς στις φάλαγγες της Ειρήνης, δεν έπαψε, μέσ' απ' το έργο του, να μάχεται τον πόλεμο, να θρηνεί για τον άδικο χαμό των άφταιγων παιδιών, να υπενθυμίζει στους ανθρώπους το χρέος τους στην Ειρήνη. Ο λόγος του, πάντα επίκαιρος, αποτελεί κραυγή αγωνίας του σύγχρονου ανθρώπου για τη μοίρα της Πατρίδας-Γης, για το μέλλον της ανθρωπότητας. Η λογοτεχνική κριτική χαρακτήρισε το έργο του «έργο ζωής» και του απένειμε τον τίτλο του «ποιητή της Ειρήνης».

Έφυγε αφήνοντας πίσω του άφθονο ανέκδοτο υλικό.